Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston kansallinen toimeenpano-ohjelma 2014–2020

Päivitetty 28.4.2016

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

EUROOPAN UNIONIN
SISÄASIOIDEN RAHASTOT

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

Sisällys

1. Johdanto 4

1.1 Yleistä 4

1.2 Kuvaus ohjelman valmisteluvaiheista ja valmisteluun osallistuneista tahoista 4

1.3. Ohjelman yhteensovittamiseksi tehtävä yhteistyö 6

1.4 Mahdolliset tuensaajat 7

2. Rahoituksen kohdentamisen yleiset periaatteet 8

3. Tuettavien hankkeiden ja tuettavan toiminnan valintaperusteet 11

3.1. Yleiset valintaperusteet 11

3.2 Myöntämisperusteet 12

4. Kansallisen ohjelman erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet 14

Erityistavoite 1: Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän vahvistaminen ja kehittäminen 14

Kansallinen tavoite 1.1: Vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmät 14

Tavoitteet 14

Rahoitettavat toimet 16

Tulokset 19

Rahoitus ja aikataulut 19

Kansallinen tavoite 1.2: Turvapaikkapolitiikan arviointi 20

Tavoitteet 20

Rahoitettavat toimet 20

Tulokset 21

Rahoitus ja aikataulu 22

Kansallinen tavoite 1.3: Uudelleensijoittaminen 22

Tavoitteet 22

Rahoitettavat toimet 23

Tulokset 24

Rahoitus ja aikataulu 24

Erityistavoite 2: Kotouttaminen ja laillinen maahanmuutto 24

Kansallinen tavoite 2.1: Laillinen maahanmuutto 25

Tavoitteet 25

Rahoitettavat toimet 26

Tulokset ... 26
Rahoitus ja aikataulu ... 26
Kansallinen tavoite 2.2: Kotoutuminen ... 27
Tavoitteet ... 27
Rahoitettavat toimet ... 28
Tulokset ... 30
Rahoitus ja aikataulu ... 31
Kansallinen tavoite 2.3: Valmiuksien kehittäminen ... 31
Tavoitteet ... 31
Rahoitettavat toimet ... 33
Tulokset ... 34
Rahoitus ja aikataulu ... 35
Erityistavoite 3: Paluu ... 35
Kansallinen tavoite 3.1: Paluun liitännäistoimenpiteet ... 36
Tavoitteet ... 36
Rahoitettavat toimet ... 37
Tulokset ... 38
Rahoitus ja aikataulu ... 38
Kansallinen tavoite 3.2: Paluutoimenpiteet ... 38
Tavoitteet ... 38
Rahoitettavat toimet ... 39
Tulokset ... 40
Rahoitus ja aikataulu ... 40
Kansallinen tavoite 3.3: Yhteistyö ... 41
Tavoitteet ... 41
Rahoitettavat toimet ... 41
Tulokset ... 42
Rahoitus ja aikataulu ... 42
4.1. Yhteenveto erityistavoitteiden rahoituksesta ja aikataulusta ... 43
5. Uudelleensijoittamiseen tarkoitetuista määrärahoista myönnettävän tuen tavoitteet ja painopisteet ja niiden mukaisesti toteutettavat toimet ... 44
5.1. Tausta ... 44
5.2. Lähtötilannekuvaus ... 44
5.3. Määrärahan käytön tavoitteet ja painopisteet ... 45

Erityistavoite 5. Suomen uudelleensijoittamisohjelman jatkuvuuden ja toimivuuden turvaaminen ... 45
Erityistavoite 6. Kiintiöpakolaisten kuntaan sijoittamisen toimivuuden varmistaminen ... 46
5.4. Toteutettavat toimet ... 47
Kansallinen tavoite 5.1: Viranomaisprosessien kehittäminen ... 47
Kansallinen tavoite 5.2: Vastaanottoa edistävän valmennuksen kehittäminen ... 48
Kansallinen tavoite 6.1: Kuntasijoituksen tehostaminen ja kuntapaikkojen saatavuuden varmistaminen ... 48
Kansallinen tavoite 6.2: Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen ... 48
5.5. Odotettavissa olevat tulokset ... 49
5.6. Uudelleensijoittamisen määrärahan erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden indikaattorit ... 50
5.7. Uudelleensijoittamisen määrärahan jakautuminen erityistavoitteisiin ja kansallisiin tavoitteisiin ... 51
6. Sisäisiin siirtoihin tarkoitetuista määrärahoista myönnettävän tuen tavoitteet ja painopisteet ja niiden mukaisesti toteutettavat toimet ... 53
6.1. Tausta ... 53
6.2. Lähtötilannekuvaus ... 54
6.3. Määrärahan käytön tavoitteet ja painopisteet ... 55
Erityistavoite 7. Turvapaikkajärjestelmän toimivuuden tukeminen ... 55
6.4. Toteutettavat toimet ... 55
Kansallinen tavoite 7.1: Sisäisten siirtojen kautta saapuvien henkilöiden vastaanotto-olosuhteiden turvaaminen ... 55
Kansallinen tavoite 7.2: Turvapaikkatutkinnan teknisten edellytysten varmistaminen ... 56
6.5. Odotettavissa olevat tulokset ... 56
6.6. Sisäisten siirtojen määrärahan kansallisten tavoitteiden indikaattorit ... 57
6.7. Sisäisten siirtojen määrärahan jakautuminen kansallisiin tavoitteisiin ... 57
7. Tekninen apu ... 58
7.1 Tavoitteet, rahoitettavat toimet ja tulokset ... 58
7.2 Rahoitus ja aikataulu ... 59

1. Johdanto

1.1 Yleistä

Tämä toimeenpano-ohjelma perustuu turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston kansalliseen ohjelmaan, jonka sisäministeriö on valmistellut yhteistyössä rahaston tavoitteiden kannalta keskeisten tahojen kanssa. Valtioneuvosto hyväksyi esityksen kansalliseksi ohjelmaksi 6.11.2014. Euroopan komissio hyväksyi kansallisen ohjelman 26.3.2015.

Toimeenpano-ohjelma on laadittu tarkentamaan kansallista ohjelmaa rahastojen tavoitteiden toteuttamisen ja määrärahojen jaon osalta. Toimeenpano-ohjelma sisältää kuvauksen kansallisen ohjelman erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti toteutettavista toimista ja niistä odotettavista tuloksista, kansalliseen ohjelmaan sisältyvän rahoituksen kohdentamisessa noudatettavista periaatteista sekä kansallisen ohjelman ja toimeenpano-ohjelman perusteella tuettavien hankkeiden ja toiminnan valintaperusteista. Uudelleensijoittamista ja sisäisiä siirtoja koskevan määrärahan osalta toimeenpano-ohjelmassa määritellään myös tuen käytön tavoitteet ja näiden tavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet ja niistä odotettavat tulokset. Lisäksi toimeenpano-ohjelmassa kuvataan ohjelman valmisteluvaiheet sekä rahaston tavoitteiden kannalta merkityksellisten EU:n muista rahoitusvälineistä vastaavien tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kansallinen toimeenpano-ohjelma kattaa koko ohjelmakauden 2014–2020. Hankkeiden toteutusaika on 2014–2022.

Merkittävät muutokset toimeenpano-ohjelmaan hyväksyy valtioneuvosto. Muista muutoksista päättää sisäministeriö.

Toimeenpano-ohjelman soveltamisala kattaa Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan.

1.2 Kuvaus ohjelman valmisteluvaiheista ja valmisteluun osallistuneista tahoista

Sisäministeriö on valmistellut toimeenpano-ohjelman yhteistyössä sisäasioiden rahoitusohjelmien valmistelutyöryhmän kanssa, jossa olivat edustettuina sisäministeriön maahanmuutto-, poliisi-, pelastus- ja rajavartio-osastot, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, maahanmuuttovirasto, poliisihallitus, Tulli, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Rikosuhripäivystys ja Suomen Kuntaliitto.

Toimeenpano-ohjelmasta on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: Valtionneuvoston kanslia, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriön hallinto- ja kehittämisyksikkö; oikeusyksikkö; sisäisen tarkastuksen yksikkö; maahanmuutto-osasto; poliisiosasto; rajavartio-osasto; sisäisen turvallisuuden sihteeristö; vähemmistövaltuutettu (1.1.2015 lähtien yhdenvertaisuusvaltuutettu), syrjintälautakunta, maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset, poliisihallitus, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasiainministeriö, Suomen kuntaliitto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Hämeenlinnan kaupunki, Joensuun kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Kuopion kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Oulun kaupunki, Porin kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vaasan kaupunki, Vantaan kaupunki, Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), Amnesty International, Suomen osasto ry, Ensi- ja turvakotien liitto, Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura (ETMU), Helsingin Diakonissalaitos, Ihmisoikeusliitto ry, Inkerikeskus ry, International Organization for Migration (IOM), Lastensuojelun keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Monika-naiset liitto ry, Pakolaisneuvonta ry, Pääkaupunkiseudun monikulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto MONIHELI ry, Siirtolaisuusinstituutti, Somaliliitto ry, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Suomen monikulttuurinen Liikuntaliitto ry (FIMU ry), Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry, Suomen pakolaisapu, Suomen Punainen Risti, Suomen venäjänkielisten yhdistysten liitto (FARO), Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Vantaan Nicehearts ry, Väestöliitto ry, YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), Baltian ja Pohjoismaiden aluetoimisto, Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Valo ry.

Toimeenpano-ohjelma on käsitelty turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston kansallisen ohjelman seurantakomiteassa 11.6.2015. Seurantakomitea tukee rahaston vastuuviranomaisen toimintaa ja osallistuu kansallisen ohjelman ja kansallisen toimeenpano-ohjelman valmisteluun, täytäntöönpanoon, seurantaan ja arviointiin. Seurantakomiteassa ovat edustettuina Ahvenanmaan maakunnan hallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasiainministeriö, sisäministeriön maahanmuutto- ja poliisiosastot, maahanmuuttovirasto, poliisihallitus, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Suomen Kuntaliitto ry sekä kahden vuoden välein vaihtuvat jäsenet seuraavista tahoista: vastaanottokeskukset (1 edustaja), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (1 edustaja), järjestöt ja yhdistykset (2 edustajaa) ja työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt (1 edustaja).

Toimeenpano-ohjelman muutosta on käsitelty rahaston kansallisen ohjelman seurantakomitean kirjallisessa menettelyssä 30.11.–8.12.2015. Muutetusta toimeenpano-ohjelmasta järjestettiin lausuntokierros 18.12.2015 - 13.1.2016.

1.3. Ohjelman yhteensovittamiseksi tehtävä yhteistyö

Euroopan parlamentin ja komission antamassa rahaston yleisiä säädöksiä koskevassa asetuksessa (EU) N:o 514/2014 (horisontaaliasetus) edellytetään, että rahastosta myönnettävän tuen tulee täydentää kansallista, alueellista ja paikallista toimintaa, ja että rahastosta tuetut toimet täydentävät unionin muita välineitä ja ovat johdonmukaisia suhteessa unionin muihin toimiin ja painopisteisiin. Rahoitusohjelman yhteensovittamisen tavoitteena onkin yhtäältä pyrkiä rahoituksen täydentävyyteen, mutta toisaalta välttää mahdollista rahoituksen päällekkäisyyttä muiden EU-rahoitusohjelmien sekä kansallisten toimien kanssa. Ohjelmasta ei rahoiteta sellaisia toimintoja, joille on olemassa muita soveliaampia kansallisia tai EU-rahoitusvälineitä.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja komission asetuksen (EU) N:o 516/2014 artiklan 9 mukaan rahastosta tuettavat kotouttamistoimet tulee yhteensovittaa Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavien toimien kanssa. Tästä syystä rahaston kansallinen ohjelma ja kansallinen toimeenpano-ohjelma on valmisteltu läheisessä yhteistyössä erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, joka vastaa Euroopan sosiaalirahaston hallinnoinnista Suomessa. Rahaston kansalliset tavoitteet on suunniteltu niin, että ne eivät ole päällekkäisiä Euroopan sosiaalirahaston ohjelman tavoitteiden kanssa.

Kolmansissa maissa toteutettavien tai niihin liittyvien toimien osalta tulee varmistaa toimien koordinointi Euroopan ulkoasianhallinnon kanssa. Kolmansissa maissa toteutettavista toimista toimitetaan tiedot kyseisessä maassa toimivaan kansalliseen ja EU-edustustoon. Näissä toimissa tulee hyödyntää toimien yhteisvaikutusta ja noudattaa johdonmukaisuutta muiden unionin ulkopuolella toteutettavien, unionin rahoitusvälineiden kautta tuettavien toimien kanssa. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastossa tulee huomioida erityisesti myös unionin humanitaarisen politiikan tavoitteet ja periaatteet. Rahaston toimialan kannalta yhteensovitettavia Euroopan unionin ulkosuhteiden rahoitusvälineitä ovat erityisesti Euroopan naapuruus- ja kumppanuusväline, kehitysyhteistyöväline, Euroopan kehitysrahasto sekä edellisiä rahoitusvälineitä läpileikkaava globaalit julkishyödykkeet ja haasteet -ohjelma ja erityisesti sen turvapaikka- ja maahanmuutto-osio. EU:n ulkosuhteiden rahoitusvälineiden politiikkatason koordinaatiosta vastaa ulkoministeriön kehityspoliittinen osasto. Tiedot rahoitettavista toimista toimittaa Euroopan komissio.

Rahastojen vastuuviranomainen huolehtii ohjelman yhteensovittamisesta myös koulutus- ja kulttuurialan, tutkimus- ja kehittämisalan sekä oikeusalan EU-ohjelmien kanssa.

Rahaston vastuuviranomainen vastaa rahaston tavoitteiden yhteensovittamisesta muiden rahoitusohjelmien kanssa tarvittavin toimenpitein. Vastuuviranomainen käy tarvittaessa

keskusteluja muiden EU-rahoitusohjelmien vastuuviranomaisten kanssa. Vastuuviranomainen myös seuraa tietoja muiden rahoitusvälineiden kautta rahoitetuista hankkeista, jotta voidaan varmistaa että samoja toimia ei rahoiteta toisten EU-rahoitusohjelmien kautta. Tuen hakijoilta pyydetään hakemuksessa tiedot muusta saamastaan tai hakemastaan EU-rahoituksesta.

Euroopan sosiaalirahastoa hallinnoivan työ- ja elinkeinoministeriön sekä maahanmuutto- ja kotouttamisalan hankkeita kansallisesti rahoittavan Raha-automaattiyhdistyksen kanssa muodostetun epävirallisen rahoittajien työryhmän puitteissa vaihdetaan tietoja rahoitetuista hankkeista, vahvistetaan koordinaatiota ja varmistetaan tiedon leviäminen ohjelmien tuloksista ja pullonkauloista. Yhteistyöllä varmistetaan rahaston toimialan tärkeimpien rahoittajien horisontaalinen tiedonkulku ja rahoituksen täydentävä vaikutus sekä toisaalta ehkäistään päällekkäisen rahoituksen riskiä. Edellä mainitun työryhmän lisäksi vastuuviranomainen on edustettuna sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoiman Kaste-ohjelman hankerahoittajien yhteistyöryhmässä sekä oikeusministeriön koordinoimassa oikeusalan rahoitusohjelmia koskevassa ohjausryhmässä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat muun muassa Euroopan sosiaalirahastosta tuettavia toimia alueillaan ja vastaavat oman toimintansa organisoimisesta ja koordinoimisesta siten, ettei niiden rahoittamissa hankkeissa synny päällekkäistä rahoitusta. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston vastuuviranomainen voi pyytää tarvittaessa lausuntoja vastaanottamistaan hankehakemuksista ja niiden alueellisesta tarpeellisuudesta kyseisen alueen ELY-keskukselta. Muun yhteistyön ja tiedonvaihdon lisäksi vastuuviranomainen tiedottaa ELY-keskuksia näiden alueilla rahastosta rahoitetuista toimista.

Myös rahaston seurantakomitea tukee vastuuviranomaista tavoitteiden ja toimien yhteensovittamisessa muihin EU-rahoitettuihin ja kansallisiin toimiin. Seurantakomiteassa on edustettuna laajasti rahaston toimialaa tuntevia tahoja, mikä edesauttaa tavoitetta rahoituksen täydentävyydestä. Euroopan sosiaalirahaston hallintoviranomainen voidaan tarvittaessa kutsua asiantuntijana rahaston seurantakomitean kokouksiin.

1.4 Mahdolliset tuensaajat

Kansallisessa toimeenpano-ohjelmassa kuvattujen erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden mukaisissa toimissa tuensaajina voivat rahoitettavista toimista riippuen olla kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset, koulutusorganisaatiot, erilaiset yhteisöt, kansainväliset järjestöt, sekä yleishyödylliset yritykset.

Uudelleensijoittamisen määrärahalla tuettavissa toimissa osa rahoituksesta jaetaan toimintatukena uudelleensijoittamisohjelmasta vastaaville viranomaisille ja osa

hanketukena viranomaisille tai muille toimijoille erityistavoitteissa esitettyjen tavoitteiden ja toimintojen toteuttamiseksi.

Sisäisten siirtojen määrärahalla tuettavissa toimissa rahoitus osoitetaan turvapaikkamenettelyyn osallistuville viranomaisille toimintatukena erityistavoitteessa 7 esitettyjen tavoitteiden ja toimintojen toteuttamiseksi.

2. Rahoituksen kohdentamisen yleiset periaatteet

Suomen kansallisen ohjelman määrärahan perusosa koko ohjelmakaudella on 23 488 777 €. Tämän perusosan lisäksi Suomelle on myönnetty rahastosta muuttuvaa määrärahaa uudelleensijoitettujen pakolaisten sekä sisäisesti toisesta jäsenvaltiosta siirrettävien henkilöiden vastaanottamiseen. Komissio on myöntänyt vuosien 2014 ja 2015 muuttuvan osan jäsenvaltioille kansallisen ohjelman hyväksymisen yhteydessä. Vuosien 2016-2020 osalta muuttuvaa osaa haetaan komissiolta erikseen kahden vuoden välein.

Suomen kansallisen ohjelman perusosasta myönnettävän tuen osuus hankkeen kaikista tukikelpoisista kustannuksista on enintään 75 prosenttia. Perusosasta myönnetään tuki hanketukena. Uudelleensijoittamisen määrärahasta sekä sisäisten siirtojen määrärahasta myönnettävä tuki voi kattaa hankkeen tai toiminnan tukikelpoisten kustannusten täyden määrän. Uudelleensijoittamisen määrärahasta myönnettävä tuki voidaan myöntää hanke- tai toimintatukena. Sisäisten siirtojen määräraha myönnetään toimintatukena.

Ohjelmaa, hankkeita ja toimia toteutetaan valtion talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman puitteissa.

Rahoituksen jakautuminen rahaston erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden välillä on määritelty rahaston kansallisessa ohjelmassa. Kansallisen ohjelman tavoitekohtainen rahoituksenjakotaulukko on seuraava:

Kansallinen tavoite 1.1: Vastaanotto/ turvapaikka	5 299 223,75
Kansallinen tavoite 1.2: Arviointi	1 059 844,75
Kansallinen tavoite 1.3: Uudelleensijoittaminen	847 875,80
Kansalliset tavoitteet välisumma	7 206 944,30

Erityistoimi 1: Kauttakulkukeskukset	0,00
Erityistoimi 2. Turvapaikan saanti	0,00
ERITYISTAVOITE 1 YHTEENSÄ	7 206 944,30
Kansallinen tavoite 2.1: Laillinen maahanmuutto	847 875,80
Kansallinen tavoite 2.2: Kotoutuminen	5 935 130,60
Kansallinen tavoite 2.3: Valmiudet (kapasiteetti)	2 331 658,45
Kansalliset tavoitteet välisumma	9 114 664,85
Erityistoimi 1: Yhteiset aloitteet	0,00
Erityistoimi 2: Ilman huoltajaa olevat alaikäiset	0,00
Erityistoimi 3: Laillinen maahanmuutto	0,00
ERITYISTAVOITE 2 YHTEENSÄ	9 114 664,85
Kansallinen tavoite 3.1: Paluun liitännäistoimenpiteet	1 695 751,60
Kansallinen tavoite 3.2: Paluutoimenpiteet	2 119 689,50
Kansallinen tavoite 3.3: Yhteistyö	1 059 844,75
Kansalliset tavoitteet välisumma	4 875 285,85
Erityistoimi 1: Yhteinen palauttaminen	0,00
Erityistoimi 2: Yhteinen uudelleenkotouttaminen	0,00
Erityistoimi 3: Perheen yhtenäisyys ja ilman huoltajaa olevat alaikäiset	0,00
ERITYISTAVOITE 3 YHTEENSÄ	4 875 285,85

Kansallinen tavoite 4.1: Siirrot	0,00
ERITYISTAVOITE 4 YHTEENSÄ	0,00
Erityistapaukset; (komissiolta haettu uudelleensijoittamisen määräraha vuosille 2014 - 2015) yhteensä	20 650 000,00
Erityistapaukset; (komission myöntämä uudelleensijoittamisen määräraha vuosille 2016 - 2017) yhteensä	2 930 000,00
Erityistapaukset; (komission myöntämä sisäisten siirtojen määräraha vuosille 2016 - 2017) yhteensä	12 468 000,00
Tekninen apu (Enimmäismäärä = kiinteä summa + (kokonaismääräraha) * 5,5 %)**	2 291 882,00
AMIF YHTEENSÄ *	59 536 777,00

Taulukko 1. AMIF rahoitussuunnitelma

* Yhteensä -sarake sisältää rahaston erityistavoitteiden 1-3 perusrahoitusosuuden sekä uudelleensijoittamisen ja sisäisten siirtojen määrärahat vuosien 2014-2017 osalta

** Sarakkeessa ilmoitettu tekninen apu sisältää ohjelman perusrahoituksen teknisen avun. Uudelleensijoittamisen ja sisäisten siirtojen määrärahasta tekniseen apuun varattu osuus on ilmoitettu jäljempänä toimeenpano-ohjelman määrärahoja koskevissa osioissa.

Rahoituksen suunniteltu jakautuminen ohjelmakaudella on kuvattu yhteenvetona taulukossa 4.1. Rahoitus pyritään osoittamaan tuettaville hankkeille vuoteen 2019 mennessä. Rahoituksella toteutettavat toimet voivat kuitenkin jatkua tukipäätöksen mukaisesti 31.12.2022 saakka.

Uudelleensijoittamisen määrärahan jakautuminen sitä koskevien erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden välillä on kuvattu kohdassa 5.8. ja sisäisten siirtojen määrärahan kohdassa 6.7. Teknisen avun määrärahan käytössä noudatetaan sisäasioiden rahastoja koskevan lain (903/2014) 28 §:n ja sisäasioiden rahastoja koskevan valtioneuvoston asetuksen (351/2015) 37 §:n säännöksiä. Teknisen avun määrärahan suunniteltu jakautuminen ohjelmakaudella on kuvattu yhteenvetona kappaleessa 7.2.

Rahastosta järjestetään vähintään yksi haku vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Sitomatta jääneet määrärahat siirtyvät jaettaviksi seuraavissa hauissa. Useampivuotiselle hankkeelle tai toiminnalle tehdään sidonta määrärahoista pääsääntöisesti vuosittain, jotta voidaan rahoittaa useita hankkeita yhtäaikaisesti ja näin varmistaa ohjelmarahojen täysimääräinen käyttö. Hankkeisiin tai toimintaan sidottu

käyttämättä jäänyt määräraha vapautuu tukipäätöksen ehtojen mukaisesti uudelleen jaettavaksi.

Määrärahasiirrot toimeenpano-ohjelmassa määriteltyjen kansallisten tavoitteiden osuuksien välillä ovat mahdollisia EU-säädösten mukaisesti vain samalla menettelyllä kuin kansallisen ohjelman muuttaminen.

3. Tuettavien hankkeiden ja tuettavan toiminnan valintaperusteet

Rahastosta julistetaan rahoitusta haettavaksi vuosittain erikseen ilmoitettavina hakuaikoina. Vuosittain järjestettävissä haussa voidaan avata hakuun kaikki erityistavoitteet ja kansalliset tavoitteet, tai haussa olevia tavoitteita voidaan ohjelman toteutumisen ja suuntaamistarpeen mukaan rajata. Lisäksi voidaan järjestää erillisiä täydentäviä, teemakohtaisia tai kohdennettuja hakuja. Tukea hankkeelle tai toimintaan myönnetään yhdellä tukipäätöksellä enintään kolmeksi vuodeksi.

Tukea voidaan myöntää seuraavat yleiset valintaperusteet ja myöntämisperusteet täyttäville hankkeille tai toiminnalle.

3.1. Yleiset valintaperusteet

Arviointiprosessiin hyväksytään vain hakemukset, jotka täyttävät seuraavat yleiset valintaperusteet:

- hakemus on toimitettu vastuuviranomaisen hakuilmoituksessa asettaman hakuajan puitteissa rahaston sähköisen järjestelmän kautta tai viralliselle hakulomakkeelle laadittuna sisäministeriön kirjaamoon,
- haetulle hankkeelle tai toiminnalle ei ole myönnetty tukea jostakin toisesta lähteestä EU:n talousarviosta,
- hakemuksen liitteenä on toimitettu allekirjoitetut rahoitussitoumukset kaikilta hankkeen yhteisrahoittajilta,
- hakemuksen liitteenä on toimitettu hakijaorganisaation kaksi viimeistä tilinpäätöstä (pl. julkisyhteisöt)
- hakemuksen liitteenä on toimitettu hakijaorganisaation nimenkirjoitusoikeuden osoittava asiakirja,
- hakemus on täytetty joko suomen- tai ruotsin kielellä,
- paperilomaketta käytettäessä allekirjoitettu hakemus sisältää kaikki hakemuksen liitteet.

Kaikille hakijoille ilmoitetaan kirjallisesti hakemuksen vastaanottamisesta. Vastuuviranomainen voi pyytää hakuajan puitteissa saapuneisiin hakemuksiin yleisiä valintaperusteita koskevia täydennyksiä hakuajan päätyttyä. Muulla kuin suomen tai ruotsin

kielellä toimitettuja hakemuksia ei käsitellä. Mikäli pyydettyjä täydennyksiä ei toimiteta annettuun määräaikaan mennessä, hakemus hylätään.

3.2 Myöntämisperusteet

Arviointiprosessiin edenneet hakemukset arvioidaan yhtenäisen pisteytysjärjestelmän mukaisesti. Hakemuksia arvioidaan seuraavien kahdeksan myöntämisperusteen mukaan siten, että kunkin kriteerin osalta annetaan arvioitavalle hakemukselle 1-5 pistettä (5 = täyttää perusteen erinomaisesti, 4 = täyttää perusteen hyvin, 3 = täyttää perusteen tyydyttävästi, 2 = täyttää perusteen välttävästi, 1 = ei täytä arviointiperustetta lainkaan). Enimmäispistemäärä on näin 40.

Jos myöntämisperusteen 1 (tavoitteiden mukaisuus) pistemäärä on 1, hakemus hylätään.

Jos myöntämisperusteen 8 (edellytykset toiminnan jatkumiselle) osalta todetaan, että perusteen täyttyminen on hankkeen luonteen vuoksi tarpeetonta, perusteen pistemääräksi annetaan arviointiperusteiden 1-7 mukaan annettujen pisteiden keskiarvo. Näin arviointiperusteen 8 pisteytys ei vaikuta hankkeen suhteelliseen pistemäärään, mutta tekee arvioinnin kokonaispistemäärän osalta vertailukelpoiseksi niiden hakemusten kanssa, joiden kohdalla arviointiperusteen 8 mukaisia edellytyksiä toiminnan jatkumiselle arvioidaan.

Myöntämisperusteiden kohdat 5 ja 8 eivät ole käytössä käsiteltäessä uudelleensijoittamisen määrärahasta myönnettävää toimintatukea koskevia hakemuksia. Tällöin kummankin perusteen pistemääräksi annetaan arviointiperusteiden 1-4 ja 6-7 mukaan annettujen pisteiden keskiarvo. Näin arviointiperusteiden 5 ja 8 pisteytys ei vaikuta hankkeen suhteelliseen pistemäärään, mutta tekee arvioinnin kokonaispistemäärän osalta vertailukelpoiseksi niiden hakemusten kanssa, joiden kohdalla arviointiperusteita 5 ja 8 käytetään.

Valinta- ja myöntämisperusteiden painoarvoja voidaan täsmentää kunkin haun yhteydessä julkaistavissa hakuohjeissa.

Myöntämisperusteet ovat:

1. Tavoitteiden mukaisuus (1-5 pistettä)
   Hanke on kansallisen ohjelman ja kansallisen toimeenpano-ohjelman tavoitteiden mukainen.

2. Tarpeellisuus ja täydentävyys (1-5 pistettä)
   Hanke perustuu aitoon, konkreettiseen ja selkeästi esitettyyn ja perusteltuun

tarpeeseen, joka on relevantti kansallisen ohjelman ja toimeenpano-ohjelman näkökulmasta. Lisäksi hanke täydentää kansallisia ja Euroopan unionin strategioita, painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä.

3. Toteuttamiskelpoisuus (1-5 pistettä)

Hanke on toteuttamiskelpoinen ts. hakemus sisältää hankesuunnitelman, joka on selkeä, realistinen ja riittävän yksityiskohtainen. Hankesuunnitelma on yhteneväinen esitetyn talousarvion kanssa ja siitä käy ilmi, että hankkeen toteuttamiseen on varattu riittävät resurssit (henkilöstö, asiantuntemus ja yhteistyöverkostot). Hankkeen kustannukset ovat tukikelpoisia.

4. Mitattavissa olevat tulokset (1-5 pistettä)

Hankesuunnitelma sisältää realistiset ja johdonmukaiset laadulliset ja määrälliset tulostavoitteet, jotka ovat yksiselitteisesti mitattavissa.

5. Vaikuttavuus (1-5 pistettä)

Hankkeella on mahdollisuus luoda uusia ja pysyviä toimintatapoja, jotka ovat sovellettavissa laajemmin. Hankkeella on vaikuttavuutta (toteutettavilla toimilla saadaan aikaan parannus aikaisempaan tilanteeseen verrattuna). Kohderyhmien hankkeesta saama hyöty käy ilmi hankesuunnitelmasta.

6. Hankkeen tai toiminnan kustannustehokkuus (1-5 pistettä)

Hankkeen kustannukset suhteessa hankkeesta saataviin tuloksiin ovat kohtuulliset.

7. Hakijan taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset toteuttaa hanke esitetysti (1-5 pistettä)

Hakijalla on riittävät hallinnolliset ja taloudelliset edellytykset vastata hankkeen tai toiminnan toteuttamisesta koko hankkeen keston ajan huomioiden sen, että tuki maksetaan pääsääntöisesti takautuvasti, syntyneiden kulujen perusteella.

8. Edellytykset toiminnan jatkumiselle (1-5 pistettä)

Hakijalla on edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta (ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta).

4. Kansallisen ohjelman erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet

Erityistavoite 1: Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän vahvistaminen ja kehittäminen

Kansallisen ohjelman erityistavoitteessa 1 keskitytään vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmän kehittämiseen sekä uudelleensijoittamisen tukemiseen. Erityistavoitteen tarkempi kuvaus löytyy kansallisesta ohjelmasta. Erityistavoite on jaettu kolmeen kansalliseen tavoitteeseen, joiden puitteissa toteutettavat toimenpiteet aikatauluineen ja rahoituksineen on kuvattu alla.

Kansallinen tavoite 1.1: Vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmät

Tavoitteet

Turvapaikka-, maahanmuutto ja kotouttamisrahaston kansallisen ohjelman mukaisesti kansallisen tavoitteen 1.1 puitteissa tuetaan toimia, jotka koskevat vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmän kehittämistä yhteistyössä eri viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi sekä yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän (englanniksi Common European Asylum System - jäljempänä CEAS) saattamiseksi kansallisesti voimaan, turvapaikanhakijoiden vastaanoton tukemista ja vastaanottojärjestelmän sopeuttamista.

Kansallisessa ohjelmassa tavoitteeksi asetettu korkeatasoiset ja yhtäläiset oikeudet ja etuudet turvaavan suojelun tarjoaminen sitä tarvitseville sekä turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttaminen noudattavat Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiaa. Käsittelyn nopeuttamiseksi turvapaikkamenettelyssä on tarpeen turvata riittävät henkilöstöresurssit ja vahvistaa mukana olevien viranomaisten yhteistyötä, tiedonkulkua sekä työnjaon toimivuutta. Usean eri hallinnonalan viranomaisen toiminnan yhteensovittaminen on haastavaa ja vaatii tiivistä käytännön yhteistyötä. Rahoitettavissa toimissa tulee huomioida kaikki Suomea sitovat ihmisoikeusvelvoitteet.

Suomen lainsäädäntö ja käytännöt tulee saattaa vastaamaan yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää ja sen puitteissa laadittuja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivejä (määritelmädirektiivi, menettelydirektiivi ja vastaanottodirektiivi) ja asetuksia (vastuunmäärittämisasetus, Eurodac-asetus). Direktiivien täytäntöönpano edellyttää, että viranomaisille ja kolmannen sektorin edustajille kohdennetaan CEAS:n toimeenpanoa tukevia koulutus- ja tiedotustoimenpiteitä. Yhteistyö Euroopan turvapaikka-asioiden

tukiviraston (englanniksi European Asylum Support Office - jäljempänä EASO) kanssa sekä kokemusten vaihto eri jäsenvaltioiden kesken on keskeistä samoin kuin Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön (englanniksi United Nations High Commissioner for Refugees - jäljempänä UNHCR) kanssa tehtävä yhteistyö.

CEAS:n kansallinen toimeenpano luo tarpeita kehittää ja yhtenäistää myös vastaanottojärjestelmää ja -olosuhteita. Vastaanottokeskuspalveluiden kustannustehokkuutta parannetaan. Vastaanottokeskusten on voitava tarjota yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia palveluita ja tukitoimia. Vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmien kehittämisen yleisenä tavoitteena onkin, että palvelut ja tukitoimet vastaisivat aiempaa paremmin ja vaikuttavammin turvapaikanhakijoiden niin yleisiin kuin yksilöllisiin tarpeisiin. Esimerkiksi kuntien ja vastaanottokeskusten työntekijöille, erityisesti sosiaali- ja terveydenhoitopalveluissa toimiville tulee suunnata osaamis- ja pätevyystasoa vahvistavaa koulutusta.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotto toteutetaan varmistamalla inhimillinen kohtelu ja ihmisarvon kunnioittaminen. Vastaanotossa tulee kiinnittää huomiota kaikkien vastaanottojärjestelmän piirissä olevien turvapaikanhakija-asiakkaiden, mutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, erityistarpeiden tunnistamiseen ja auttamiseen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen eri tavoin. Tavoitteena on myös, että asiakkaiden yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu toteutuu vastaanottojärjestelmässä. Yksintulleiden alaikäisten edustajien järjestelmää kehitetään edelleen.

Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrä moninkertaistui aiempaan verrattuna loppuvuoden 2015 aikana. Järjestelmän on myös jatkossa pystyttävä varautumaan ja sopeutumaan turvapaikanhakijamäärien vaihteluihin sekä varmistamaan hakijan henkilöllisyyden, kansallisuuden ja turvapaikanhakijaryhmän tunnistaminen turvapaikkatutkinnan alkuvaiheessa. Hakijan identifioimiseksi henkilöllisyyden ja kansalaisuuden osalta tehostetaan henkilöasiakirjojen aitouden varmentamista.

Turvapaikanhakijoiden oma toimintakyky ja aktiivinen osallistuminen turvapaikkaprosessissa on keskeistä, minkä mahdollistamiseksi tarjotaan tiedottamista, palveluja ja tukea prosessin kaikissa vaiheissa. Oikeudellisen neuvonnan saatavuus turvataan erityisesti turvapaikkamenettelyn alkuvaiheessa.

Kansallisen tavoitteen 1.1 kautta rahoitettujen toimien kohderyhmänä ovat henkilöt, jotka ovat turvapaikkamenettelyssä hakeneet direktiivissä 2011/95/EU tarkoitettua pakolaisasemaa, mutta eivät vielä ole saaneet lopullista päätöstä.

Rahoitettavat toimet

Kansallisessa ohjelmassa tämän kansallisen tavoitteen kohdalla esitetään toteutettavaksi seuraavia rahoitettavia toimia.

Turvapaikkaprosessin kehittäminen

Rahaston tuella kehitetään turvapaikkaprosessia ja varmistetaan sen lainmukaisuus ja tehokkuus toteuttamalla toimia, jotka kehittävät viranomaisten ammatti- ja hallintorajat ylittävää poikkihallinnollista yhteistyötä sekä parantavat viranomaisten työmenetelmiä, työvälineitä ja työnjaon toimivuutta. Turvapaikkapuhuttelua ja siihen liittyviä tulkkauspalveluita kehitetään turvapaikkamenettelyn oikeusvarmuuden ja turvapaikkamenettelyssä saadun tiedon laadun ja luotettavuuden parantamiseksi.

Turvapaikkapuhuttelua suorittavia haastattelijoita koulutetaan kohtaamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita, kuten alaikäisiä henkilöitä ja heidän osaamistaan vuorovaikutukseen lasten kanssa parannetaan. Lapsen edun arviointiosaamista kehitetään niin yksin tulevien turvapaikanhakijalasten kuin perheensä kanssa tulevienkin kohdalla.

Prosessiin osallistuvien viranomaisten yhteistyötä pyritään parantamaan kehittämällä muun muassa yhteisiä toimintamalleja, operatiivista yhteistyötä, koordinointia, ohjausta ja tiedonvaihtoa. Samoin toteutetaan toimia, joilla kehitetään käytössä olevia työvälineitä ja yhteisiä asiankäsittely- ja raportointijärjestelmiä. Asiakkaiden palveluprosesseja pyritään kuvaamaan ja yhdenmukaistamaan turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmässä toimivan henkilöstön työn jäsentämiseksi.

Ammatti- ja hallintorajat ylittävää yhteistyötä kehitetään turvapaikkaprosessia koskevissa asioissa eri viranomaisten, erityisesti Maahanmuuttoviraston, Rajavartiolaitoksen ja poliisin kesken, mutta sisäisen turvallisuuden tukemisen osalta myös KRP:n, Supon sekä puolustusvoimien tiedustelulaitoksen kanssa. Turvapaikka-asioissa kehitetään myös viranomaisten yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoihin esimerkiksi koulutusyhteistyön liittyen sekä oikeudellisten näkökulmien osalta.

Turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmässä työskentelevien, esimerkiksi vastaanottokeskusten, kuntien ja järjestöjen työntekijöiden ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhoitopalveluissa toimivien, ammatillista osaamista ja pätevyyttä parannetaan koulutuksella ja tiedotusta kehittämällä. Turvapaikkamenettelyyn osallistuville viranomaisille järjestetään koulutusta esimerkiksi yhteisön säännöstössä vahvistettujen periaatteiden ja toimenpiteiden täytäntöönpanoon ja yhteiseen eurooppalaiseen

turvapaikkajärjestelmään liittyen sekä lähtömaatiedon käyttämisestä turvapaikkatutkinnassa ja päätöksenteossa. Rahoitettavissa toimissa huomioidaan tarve sekä suomen- että ruotsinkieliselle koulutukselle ja tiedotukselle.

Rahaston tuella tehostetaan turvapaikkaprosessin alkuvaiheen toimenpiteitä ja turvapaikkatutkintaa. Kansainvälistä suojelua hakevan henkilöllisyyden sekä lähtömaan tai kansalaisuuden selvittämistä sekä asiakirjojen aitouden tarkistamista kehitetään tutkinnan alkuvaiheessa muun muassa teknisiä keinoja, menetelmiä ja osaamista kehittämällä, kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä ja tiedonvaihdolla sekä hyödyntämällä muualla luotuja hyviä identifioimisprosesseja ja -käytänteitä. Turvapaikkatutkintaa pyritään yhdenmukaistamaan kansallisesti. Lisäksi kehitetään teknisiä keinoja kuten esimerkiksi ikätutkimusjärjestelmiä ja -menettelyjä, kasvojentunnistuksen sekä kielianalyysien käyttämistä identifioinnin menetelmänä. Asiakirjojen aitoustutkimusta osana turvapaikkatutkintaa edistetään kouluttamalla tutkintaan osallistuvia viranomaisia.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton tukeminen

Rahastosta tuetaan toimia, joilla turvataan laadukkaiden oikeusapupalvelujen olemassaolo kehittämällä turvapaikanhakijoiden oikeusapujärjestelmän toimivuutta ja kustannustehokkuutta sekä turvapaikanhakijoiden oikeudellisen neuvonnan laatua ja saatavuutta. Yleisen oikeudellisen neuvonnan saatavuus varmistetaan heti turvapaikkaprosessin alkuvaiheessa. Lisäksi tuetaan toimia, joilla varmistetaan turvapaikanhakijoiden oikeusturva, yhdenmukainen ja inhimillinen kohtelu sekä turvapaikkaprosessiin osallistuminen esimerkiksi tuottamalla, kehittämällä ja kääntämällä kohderyhmälle tarkoitettua tiedotusmateriaalia ja kehittämällä erilaisia tukipalveluja, tiedotuskäytäntöjä ja informaatiokoulutusta koskien esimerkiksi turvapaikka- ja vastaanottomenettelyä, vastaanottopalveluita, yhteiskuntaa, työ- ja perhe-elämää, hyvinvointia ja terveyttä sekä kotoutumisen edellytyksiä. Oikeudellista neuvontaa tarjoavien järjestöjen palveluita pyritään hyödyntämään osana oikeusapupalvelujen kokonaisuutta.

Vastaanottojärjestelmää parannetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden tunnistamiseksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa turvapaikkamenettelyä ja näiden terveyteen, hyvinvointiin ja toimintakykyyn liittyvien erityistarpeiden huomioimiseksi. Kaikissa kehittämistoimissa huomioidaan esteettömyyskysymykset.

Vastaanottojärjestelmässä toimivan henkilöstön osaamista parannetaan koulutuksella ja erityispalveluja kehitetään tarpeen mukaan yhteistoiminnassa viranomaisten ja järjestöjen kesken. Tiedotusmateriaalia tuotetaan haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden tueksi ja tunnistamiseksi.

Kehitetään turvapaikanhakijoille suunnattua kielen- ja yhteiskunnallista opetusta sekä aktivoivaa ryhmä- ja kerhotoimintaa. Parannetaan erityistä tukea tarvitsevien ryhmien kuten lasten, syrjäytymisvaarassa olevien nuorten, yksinhuoltajaäitien ja lapsiperheiden palveluita. Huomioiden nivelvaihe vastaanottojärjestelmästä kuntaan siirtymisessä tehostetaan vapaaehtoistoiminnan hyödyntämistä turvapaikanhakijoille tarjottavien palveluiden ja aktivoivan toiminnan tuottamisessa ja tarjotaan siihen liittyvää tukea ja ohjausta. Tuetaan kantaväestölle suunnattua viestintää ja tiedotusta turvapaikanhakijoiden vastaanotosta ja vastaanottojärjestelmän toiminnasta. Kehitetään ja otetaan käyttöön erilaisia mielenterveyttä edistäviä, ongelmia ja häiriöitä ennaltaehkäiseviä ja korjaavia kuntoutus - ja mielenterveyspalveluja sekä -menetelmiä.

Ilman huoltajaa olevien alaikäisten turvapaikanhakijoiden edustajien järjestelmää kehitetään. Erityisesti huomioidaan edustajien rekrytoimiseen ja kouluttamiseen sekä heidän tukemiseensa ja ohjaukseensa liittyviä tarpeita. Tehostetaan lastensuojelutyön asiantuntemuksen hyödyntämistä arvioitaessa lapsen etua turvapaikka- ja vastaanottomenettelyssä ja parannetaan eri ammattiryhmien asiantuntemusta lapsen edun arviointiin.

Vastaanottojärjestelmän sopeuttaminen

Luodaan ja kehitetään kansallinen toimintamalli turvapaikanhakijamäärien nopeisiin vaihteluihin ja suurten maahantulijamäärien vastaanottoon varautumiseksi sekä vastaanottojärjestelmän sopeuttamiseksi muuttuviin olosuhteisiin. Kehitetään malli, jossa vastaanotto- ja majoituskapasiteetin joustavuus ja reagointikyky saavutetaan nykyistä laajemmalla vuokra-asuntojen käytöllä. Kehitetään valtion vastaanottokeskusten roolia erityisryhmien vastaanotossa ja palvelujen antamisessa. Selkeytetään lisäksi valtion vastaanottokeskuksien roolia ja tehtäviä valmiuksien koordinoinnissa.

Viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä, alueellisia rakenteita ja toimintamalleja sekä maahantulijoiden rekisteröimiseen liittyviä sähköisiä tietojärjestelmiä kehitetään. Maahantulovarautumisen suunnittelua edistetään alue- ja paikallistason ohjauksella, koulutuksella, yhteistyöllä ja harjoitustoiminnalla. Tilastointia, tiedon tuottamista ja raportointia tehostetaan ja luodaan tilannekuvan tuottamisen malli osana varautumistyötä.

Kehitetään malli, jolla vastaanottoa kehitetään kokonaisuutena. Mallissa kuvataan, kuinka vastaanottojärjestelmän toimintaprosessit, tekniikat, tiedot ja järjestelmät toimivat kokonaisuutena.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on, että turvapaikkamenettelyjä on tehostettu ja nopeutettu ja prosessin laatua on parannettu. Viranomaisten välistä yhteistyötä ja työnjakoa on vahvistettu ja selkeytetty ja työmenetelmiä ja -välineitä on kehitetty. Turvapaikkaprosessin alkuvaihetta on tehostettu. Tavoiteltuna tuloksena 80 %:lla turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevistä ammatillista osaamista ja kykyä erityistarpeiden tunnistamiseksi on parannettu. Turvapaikanhakijoiden identifiointi ja henkilöllisyyden sekä hakijaryhmän tunnistaminen tehostuvat. Turvapaikanhakijoille on tarjolla kattava määrä erityispalveluja ja oikeudellisia palveluja.

Ohjeistusta ja materiaalia turvapaikanhakijoiden sekä kiintiöpakolaisina kuntaan muuttavien kanssa työskenteleville tahoille on laadittu. Erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten, naisten, yksinhuoltajaäitien ja lapsiperheiden palveluita ja tukitoimia on kehitetty ja turvapaikanhakijoiden osallisuutta turvapaikkaprosessissa lisätty.

Kansallinen toimintamalli turvapaikanhakijoiden määrän vaihteluihin varautumiseksi on luotu sekä tarvittavat tietojärjestelmämuutokset on tehty. Tilastointia on kehitetty raportteja tuotettu päätöksenteon tueksi.

Vastaanottokeskuspalveluita on yhtenäistetty kustannustehokkuuden parantamiseksi. Vastaanottokustannusten tasoa on laskettu yhteisten toimintamallien myötä.

Rahoitus ja aikataulut

Kansalliseen tavoitteeseen 1.1 on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 5 299 223,75 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.1: Vastaanotto- ja turvapaikka-järjestelmät	0	1 324 805,94	1 192 325,35	1 086 340,87	927 364,16	768 387,45	0,00

Kansallinen tavoite 1.2: Turvapaikkapolitiikan arviointi

Tavoitteet

Rahaston kansallisessa ohjelmassa linjataan kansallisen tavoitteen 1.2 osalta pyrkimys turvapaikkaprosessin laadun varmistamiseksi ja vastaanottokapasiteetin monitoroimiseksi kehittämällä arviointimenetelmiä ja viranomaisten tietojärjestelmiä. Myös yhteisen eurooppalaisten turvapaikkajärjestelmän kansallinen toimeenpano luo tarpeita kehittää ja sopeuttaa vastaanottojärjestelmää ja -olosuhteita. Turvapaikkamenettelyn käsittelyaikojen nopeuttaminen, turvapaikkapolitiikan ja -järjestelmän sekä niiden laadun kehittäminen edellyttävät toimivia kansallisia arviointi- ja valvontamekanismeja. Turvapaikkapolitiikkaa ja turvapaikkamenettelyä kehitetään, seurataan ja arvioidaan tutkimusten ja arviointiraporttien perusteella. Turvapaikkaprosessin tehostamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi tarkastellaan prosessin eri vaiheita ja käsittelyaikojen kestoja. Aiheesta tehdään kansallisesti tutkimuksia ja selvityksiä.

Osana yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toimeenpanoa tulee pyrkiä hyödyntämään eri jäsenvaltioiden turvapaikkaviranomaisten keräämää maatietoa. Maatiedon jakaminen ja sujuva kommunikointi jäsenvaltioiden turvapaikkaviranomaisten kesken edistävät tiedon ajantasaisuutta ja paikkansapitävyyttä ja siten turvapaikkamenettelyn sujuvuutta. Maatiedon keräämistä, hankintaa, analysointia ja dokumentointia sekä maahanmuuttoviranomaisten käyttämiä ja ylläpitämiä tietojärjestelmiä ja tietokantoja sekä niiden raportointiominaisuuksia kehitetään. Yhteistyötä EASO:n ja muiden jäsenvaltioiden maatietopalvelujen kanssa pyritään hyödyntämään.

Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia hakijoita ja muita erityisryhmiä koskevan raportoinnin edellytyksiä tietojärjestelmästä parannetaan mahdollisesti yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Rahoitettavat toimet

Kansallisessa ohjelmassa tämän kansallisen tavoitteen kohdalla esitetään toteutettavaksi seuraavia rahoitettavia toimia.

Rahastosta on tarkoitus tukea toimia, joilla tuotetaan, tilastoidaan ja analysoidaan muun muassa päätöksenteon laatua koskevaa tietoa turvapaikkamenettelystä sekä kehitetään turvapaikkaprosessin laadunseurantajärjestelmää. Tarkoituksena on lisäksi kehittää laadun seurantaa tukevia tieto- ja tilastojärjestelmiä ja tietokantoja. Turvapaikka-asioiden seurantaa pyritään parantamaan turvapaikkamenettelyn toimintaedellytysten

kehittämiseksi. Kehitetään ja otetaan käyttöön analyysityökaluja tukemaan turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ja turvapaikkaprosessia. Parannetaan turvapaikkapolitiikan toteuttamiseen liittyviä analyyseja, ennusteita ja kehitetään tilastojen ja raporttien laatimiseen välineitä yhteistyössä turvapaikkaprosessissa olevien toimijoiden kanssa. Turvapaikkahakemuksia koskevan päätöksenteon laatua parannetaan esimerkiksi yhteistyössä UNHCR:n kanssa.

Tuotetaan ja tilastoidaan tietoa turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmästä ja monitoroidaan vastaanottokapasiteettia muun muassa vastaanottojärjestelmän sopeuttamiseksi muuttuviin hakijamääriin. Kehitetään välineitä hakijamääriä koskevien ennusteiden tekoon ja menettelyjä, joiden avulla toimintaa ja taloutta voidaan seurata ja ennakoida turvapaikkaprosessin koko keston ajan hakemuksen jättämisestä päätöksen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Pyritään kehittämään turvapaikanhakijoiden vuosittaisen määrän kehittymisen arviointia vastaanottokapasiteetin hallinnoimiseksi tehokkaammin.

Turvapaikanhakijoille tarjotun oikeusavun laatua seurataan ja arvioidaan. Luodaan tapoja kerätä asiakaspalautetta turvapaikanhakijoilta, jotta vastaanottopalveluita voidaan kehittää aiempaa tarkemmin asiakkaiden kokemuksista käsin.

Kehitetään turvapaikanhakijoiden lähtömaita ja –olosuhteita koskevan maatiedon keräämistä, analysointia ja dokumentointia. Lisätään kansallisen ja kansainvälisen tason yhteistyötä, esimerkiksi EASO:n, Eurostatin ja muiden mahdollisten tahojen kanssa, lähtömaita koskevan tiedon kokoamisessa, kehittämisessä ja analysoinnissa sekä asiaan liittyvien ohjeiden antamisessa. Kehitetään eri osapuolten saatavilla olevia oikeudellisia ja maakohtaisten tietojen tietokantoja, ja parannetaan muita kansainväliseen suojeluun liittyviä tietokantoja.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on, että yksityiskohtaisempaa tietoa turvapaikkamenettelystä ja vastaanottojärjestelmästä sekä ajantasaista ja oikeaa lähtömaatietoa on saatavilla. Tuloksena on kehitetty 50 maatietotuotetta. Välineitä ennusteiden, raporttien ja tilastojen tuottamiseksi vastaanotto- ja laajemmin turvapaikkaprosessista on kehitetty.

Kansallisten maahanmuuttoviranomaisten lähtömaatietoa on käännätetty englanniksi eurooppalaista COI-yhteistyötä varten. Kansallisia maatietokantoja on kehitetty tietovarannoista turvapaikkapuhuttelun aktiivisiksi työvälineiksi, joiden tietoja voi käyttää turvapaikkapuhuttelun aikana puhuttelun tukena. Maatietokantoihin on luotu esimerkiksi kaupunkikohtaisia tietopaketteja, joihin sisältyy karttoja, valokuvia ja muita sellaisia tietoja ja hakuominaisuuksia, joita voidaan hyödyntää turvapaikkapuhuttelussa. Yleiseurooppalaisiin koulutusmoduuleihin perustuvaa turvapaikka-asioiden koulutusta on

kehitetty ja annettu virkamiehille. Oikeudellisia tietokantoja on kehitetty käyttäjien ja päätöksentekijöiden kannalta tehokkaammaksi välineeksi tukemaan turvapaikka-asioiden käsittelyä ja ratkaisua.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 1.2 on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 1 059 844,75 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.2: Turvapaikka-politiikan arviointi	0	264 961,19	238 465,07	217 268,17	185 472,83	153 677,49	0,00

Kansallinen tavoite 1.3: Uudelleensijoittaminen

Tavoitteet

Rahaston kansallisessa ohjelmassa linjataan kansallisen tavoitteen 1.3 osalta tarve uudelleensijoittamispolitiikan sujuvasta toimeenpanosta ja joustavasta mukautumisesta pakolaistilanteen muutoksiin. Kansallisen tavoitteen mukaisilla toimilla pyritään tukemaan erityisesti paikallis- ja aluetason toimia ja ratkaisuja vastaanottovalmiuksien parantamiseksi ja kiintiöpakolaisten kuntaan sijoittamiseksi nopeuttamiseksi.

Uudelleensijoittamista koskevan päätöksenteon tueksi ja vastaanoton edellytysten parantamiseksi tulee olla riittävästi tietoa pakolaisten lähtöolosuhteista ja kansainvälisen suojelun tarpeesta. Uudelleensijoittamiseen liittyvää tiedonhankintaa sekä parhaiden käytäntöjen ja kokemusten jakamista kehitetään.

Kansainvälisen suojelun järjestelmien kehittäminen kolmansissa maissa on keskeistä. Varmistetaan kansallisten viranomaisten ja UNHCR:n välinen säännöllinen yhteistyö. Lisätään kansallisten maahanmuuttoviranomaisten ja kolmansien maiden viranomaisten välistä yhteistyötä sekä jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä. Kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välistä yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa uudelleensijoittamistoiminnassa tehostetaan.

Viime vuosina pakolaisten kuntiin sijoittaminen on ollut vaikeaa. Syiksi on nähty mm. taloudellisten ja henkilöstöresurssien ja valtion laskennallisten korvausten riittämättömyys, hallinnollisesti raskas korvausjärjestelmä sekä pula asunnoista erityisesti suuremmilla paikkakunnilla. Kuntapaikkoja ei ole löytynyt riittävästi, ja kuntiin sijoittumisen odotusajat ovat olleet liian pitkiä. Erityisesti hätätapauksina saapuneiden kiintiöpakolaisten kuntiin sijoittamisen nopeuttaminen on nähty tärkeäksi. Kuntapaikkatilanteen parantamiseksi kehitetään malleja ja ratkaisuja, joilla kuntien vastaanottovalmiuksia parannetaan ja kiintiöpakolaisten kuntaan sijoittamista nopeutetaan erityisesti hätätapausten sekä haavoittuvassa asemassa olevien kiintiöpakolaisten osalta.

Uudelleensijoittamisohjelman toimeenpano on poikkihallinnollinen prosessi, johon osallistuu myös kolmannen sektorin toimijoita. Yhteistyötä sujuvoitetaan ja työnjakoa selkeytetään.

Kansallisen tavoitteen 1.3 kautta rahoitettujen toimien kohderyhmänä ovat Suomeen valitut kiintiöpakolaiset, siten ollen henkilöt, joita uudelleensijoitetaan tai jotka on jo uudelleensijoitettu Suomeen.

Uudelleensijoittamiseen liittyviä muita toimia tuetaan uudelleensijoittamisen määrärahasta (erityistavoitteet 5 ja 6).

Rahoitettavat toimet

Kansallisessa ohjelmassa tämän kansallisen tavoitteen kohdalla esitetään toteutettavaksi seuraavia rahoitettavia toimia:

Kiintiöpakolaisten kuntaan sijoittamista nopeutetaan kuntien ja aluehallinnon omien kehittämistoimien kautta sekä kuntaan sijoittumisen alkuvaiheen valmiuksia parantamalla. Uudelleensijoittamiseen osallistuvia viranomaisia ja muita toimijoita koulutetaan ja vastaanottovalmiuksia parannetaan erilaisia malleja, ratkaisuja ja viestintää kehittämällä. Alue- ja paikallishallintoa tuetaan uudelleensijoittamiseen liittyvien toimintojen kehittämisessä ja arvioinnissa. Erityisesti huomioidaan hätätapauksina saapuneiden kiintiöpakolaisten tarpeet.

Tietoja, parhaita käytäntöjä ja kokemuksia jaetaan kansallisten ja paikallisten viranomaisten, kolmannen sektorin toimijoiden, sekä myös muiden jäsenvaltioiden ja UNHCR:n kanssa uudelleensijoittamisen tueksi ja järjestelmän kehittämiseksi. Tehostetaan uudelleensijoittamistoimien kehittämiseen liittyvää yhteistyötä keskus- ja aluehallinnon viranomaisten, muiden viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Osallistutaan uudelleensijoittamisen kehittämiseen EU:ssa esimerkiksi osallistumalla kumppanuushankkeisiin ja ottamalla kumppanivaltioita mukaan valintaprosessiin esimerkiksi yhteisille haastattelu- ja valintamatkoille. Osallistutaan

uudelleensijoittamisen kehittämiseen sekä tehostetaan yhteistyötä ja tietojenvaihtoa UNHCR:n kanssa.

Uudelleensijoittamiseen liittyvää yleistä tietoisuutta alue- ja paikallistasolla lisätään esimerkiksi toimintoihin painottuvilla kantaväestölle suunnatuilla tiedotus- ja viestintäkampanjoilla.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on kiintiöpakolaisten sujuva kuntaan sijoittaminen sekä toimiva uudelleensijoittamisprosessi keskimäärin 750 henkilön uudelleensijoittamiseksi vuosittain.

Kuntien työntekijöitä ja muita uudelleensijoittamiseen osallistuvia toimijoita on koulutettu. Malleja ja ratkaisuja uudelleensijoittamisen tueksi on kehitetty. Yhteistyö ja tiedonvaihto uudelleensijoittamisasioissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin ovat tehostuneet. Kantaväestön tietoisuus pakolaisuudesta lisääntyy, kun tiedotusmateriaalia tuotetaan ja levitetään.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 1.3 on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 847 875,80 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.3: Uudelleen-sijoittaminen	0	211 968,95	190 772,06	173 814,54	148 378,27	122 942,00	0,00

Erityistavoite 2: Kotouttaminen ja laillinen maahanmuutto

Kansallisen ohjelman erityistavoitteessa 2 keskitytään laillisen maahanmuuton tukemiseen ja kotouttamiseen. Erityistavoitteen tarkempi kuvaus löytyy kansallisesta ohjelmasta.

Erityistavoite on jaettu kolmeen kansalliseen tavoitteeseen, joiden puitteissa toteutettavat toimenpiteet aikatauluineen ja rahoituksineen on kuvattu alla.

Kansallinen tavoite 2.1: Laillinen maahanmuutto

Tavoitteet

Rahaston kansallisen ohjelman mukaisesti tämän kansallisen tavoitteen puitteissa rahoitetaan laillista maahanmuuttoa ja sen mahdollisuuksia tukevia tiedotus- ja koulutustoimia. Keskeisenä kehittämistarpeena on puuttua tiedonsaannin puutteisiin lähtömaissa kolmansissa maissa. Rahoituksen avulla tarjolla olevaa informaationsaantia tehostetaan. Ohjelman tavoitteena on myös lähtömaissa tarjolla olevan kielenopetuksen tehostaminen huomioiden erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat maahanmuuttajat.

Maahanmuutto 2020 -strategian mukaisesti Suomi haluaa tukea taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin perustuvaa työvoiman maahanmuuttoa, joka perustuu työmarkkinoiden todellisiin tarpeisiin. EU:n sisämarkkinoiden ohella tulee varautua lisääntyvään tarpeeseen saada ulkomaista työvoimaa myös EU:n ulkopuolelta. Tilastojen perusteella muun muassa lähialueet ja Aasia ovat tärkeitä työntekijöiden maahanmuuttoalueita Suomeen. Rahoitettavien toimien avulla on tarkoituksena kohdistaa toimenpiteet juuri kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat muuttamassa tai suunnittelevat muuttoa Suomeen

Kuten Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiassa tiedostetaan, maahanmuuttoon ja työmarkkinoiden kansainvälistymiseen voi liittyä epäkohtia, kuten laitonta maahanmuuttoa, harmaata työtekoa tms. Laitonta maahanmuuttoa on ehkäistävä ja torjuttava viranomaisyhteistyössä niin lähtömaissa, lähialueilla, ulkorajoilla kuin sisämaassakin. Suomeen töihin tuleville on annettava tietoa Suomen työlainsäädännöstä ja työehdoista jo lähtömaassa.

Maahantuloon liittyvien väärinkäytösten ehkäisemiseksi kolmansissa maissa on tarpeen tehostaa mm. oikean tiedon jakamista, kielikoulutusta ja ammattitaidon arvioimista. Oleskeluluvanhakijoilla ei useinkaan ole riittävää tietoa kohdemaasta, ja heiltä saattaa puuttua alan ammattitaito kokonaan tai ammattitaito on kyseiseen tehtävään riittämätön. Lisäksi laillisia maahanmuuttokanavia saatetaan käyttää hyväksi muun muassa väärennettyjen asiakirjojen avulla tai hakeutumalla esimerkiksi opiskelemaan mutta siirtymällä pimeään työhön.

Rahoitettavat toimet

Ohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joissa toteutetaan erityisesti seuraavanlaisia toimenpiteitä:

Laillisen maahanmuuton tukeminen

Rahaston tuella toteutetaan tiedotustoimia, joilla vahvistetaan lähtömaissa kolmansista maista tuleville maahanmuuttajille saatavilla olevaa, oikeaa tietoa Suomesta. Tarkoituksena kehittää toimenpiteitä, joiden avulla oleskeluluvan hakijoille kolmansissa maissa jaetaan aktiivisesti tietoa työvoiman maahanmuuttoon liittyen lupamenettelyistä, työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista, työlainsäädännöstä ja työehdoista ennen maahantuloa. Lisäksi jaettava tieto voi koskea suomalaista yhteiskuntaa ja elämistä Suomessa yleensä.

Rahoitettavia toimia voivat olla esimerkiksi informaatiokampanjat, materiaalin tuottaminen ja verkossa olevan Suomea koskevan tiedon kehittäminen. Tavoitteena on myös kehittää lähtömaissa tarjolla olevaa suomen ja ruotsin kielen opetusta, kurssien sisältöä ja jakelua.

Edellä mainittuja toimenpiteitä pyritään toteuttamaan myös yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on, että kolmansista maista tuleville maahanmuuttajille on lähtömaissa saatavilla ajantasaista ja kattavaa tietoa Suomesta sekä kielikoulutusta aiempaa laajemmin.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 2.1 on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 847 875,80 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2.1: Laillinen maahanmuutto	0	211 968,95	190 772,06	173 814,54	148 378,27	122 942,00	0,00

Kansallinen tavoite 2.2: Kotoutuminen

Tavoitteet

Kansallisen tavoitteen 2.2. tavoitteena on tukea toimintoja, joiden kautta pyritään lisäämään kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien osallisuutta ja hyvinvointia. Itse työllistämiseen ja rekrytointiin liittyviä toimia EU-rahoituksen osalta rahoitetaan ensisijaisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) kautta. AMIF:n kautta rahoitettavissa toiminnoissa keskitytään kotoutumisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen yleisemmällä tasolla ja maahanmuuttajien erityistarpeet huomioiden. Rahastosta rahoitettavien toimenpiteiden kohderyhmänä ovat pääasiallisesti haavoittuvassa asemassa olevat tai erityisiä toimenpiteitä tarvitsevat kolmansien maiden kansalaiset, jotka eivät maahantulon alkuvaiheessa suuntaudu suoraan työmarkkinoille.

Lisääntyvän maahanmuuton myötä monikulttuurisuus, monikielisyys sekä arvojen ja tapojen monimuotoisuus tulevat yhä suuremmassa määrin osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotoutuminen on jatkuva, kahdensuuntainen prosessi, joka edellyttää sitoutumista niin maahanmuuttajilta itseltään kuin vastaanottavalta yhteiskunnalta.

Maahanmuuton kasvu asettaa muutostarpeita myös julkisille palveluille. Kotouttamisen edistäminen on poikkihallinnollista ja ulottuu eri viranomaisten vastuualueelle. Palveluiden saatavuus, henkilöstön osaaminen ja maahanmuuttajien palvelutarpeiden tunnistaminen ovat avainasemassa kotoutumisprosessin sujuvassa etenemisessä. Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä ja tulijoiden taustojen monimuotoistuessa erityistarpeet tulee ottaa paremmin huomioon niin palveluiden sisältöä kuin henkilöstön osaamista kehittämällä. Myös erityisten kotouttamistoimenpiteiden merkitys kasvaa.

Päävastuu kotoutumislain mukaisista kotouttamistoimenpiteistä on kunnilla ja työ- ja elinkeino-toimistoilla. Kansalaisjärjestöt, mukaan lukien maahanmuuttajajärjestöt, ovat kuitenkin merkittävässä asemassa viranomaisten tarjoamien palvelujen täydentäjänä sekä yhteistyökumppaneina kotoutumista tukevia palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Kansalaisjärjestöt ovat jo pitkään kehittäneet ja tuottaneet monipuolista kotoutumista tukevaa toimintaa ja järjestöillä on merkittävä rooli mm. maahanmuuttajien kansalaisyhteiskunnassa toimimisen ja osallisuuden edistämisessä. Järjestöt tukevat maahanmuuttajien verkostoitumista kantaväestön kanssa, uuden kielen ja kulttuurin omaksumista sekä elämänhallinnan ja arkitaitojen lisääntymistä. Niin ikään järjestöt tuottavat erityisryhmille räätälöityjä kotoutumispalveluita, ja niillä on usein merkittävä rooli vertaistukitoiminnan ja erilaisten kulttuurisensitiivisten palveluiden tuottajina.

Viranomaisten ja järjestöjen yhteistoimintaa kehittämällä voidaan nykyistä tehokkaammin vakiinnuttaa järjestöjen toimintaa osaksi kotouttamisen kokonaisuutta. Yhteistyösuhteiden luominen viranomaisten ja järjestöjen välille sekä kolmannen sektorin kotoutumistyön

kokeilut, kehittäminen ja tuotteistaminen vaativat sekä osaavia työntekijöitä että muita kehittämistyökaluja.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston ohjelman tavoitteena on vastata kasvavan maahanmuuton asettamiin haasteisiin ja muutostarpeisiin kotouttamisessa rahoittamalla toimia, joiden avulla kehitetään julkisia palveluita sekä niitä täydentäviä palveluita, alkuvaiheen ohjausta sekä muita kotoutumistoimintoja.

Alkuvaiheen ohjauksessa tavoitteena on nopeuttaa kotouttamista sellaisin keinoin, että oikeanlaista, kohderyhmän tarpeisiin soveltuvaa ohjausta ja neuvontaa on saatavilla. Tämä edellyttää joustavia, uusia yhteistyömuotoja ja tehokasta viranomaisten ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Rahoitettavilla toimilla on tarkoitus parantaa kuntien vastaanottovalmiuksia ja kehittää kotouttamispalveluita eri alueiden ja kuntien palveluntarpeet ja palvelujen kehittämistarpeet huomioiden sekä kohderyhmien taustat ja tarpeet tunnistaen. Tuettavassa toiminnassa korostetaan erityisesti kumppanuutta viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välillä kotouttamistoimien kehittämisessä.

Myös kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen, heidän ja vastaanottavan yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen parantaminen ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ovat rahoituksen painopisteitä. Järjestöjen mahdollisuutta tuottaa laadukkaita ja kulttuurisensitiivisiä palveluja voidaan tukea edistämällä järjestöjen osallistumista kokonaisvaltaiseen kotoutumisen suunnitteluun nykyistä tehokkaammin. Viranomaisten ja kolmannen sektorin yhteisissä kehittämishankkeissa tulee varmistaa yhteistyön ja kumppanuuden aito ja tasapuolinen kehittäminen. Samalla on tärkeä varmistaa, että yhteistyö perustuu selkeään roolijakoon ja sopimuksiin.

Rahoitettavat toimet

Ohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joissa toteutetaan erityisesti seuraavanlaisia toimenpiteitä:

Kotoutumisen tukeminen

Rahaston avulla tuetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kolmansien maiden kansalaisten ja muuten erityistä tukea tarvitsevien kotoutumista toimin, joissa lisätään yhteiskuntatietoisuutta, yhteiskunnallisia ja työelämässä tarvittavia valmiuksia. Toimien avulla pyritään parantamaan kohderyhmän osallisuutta, hyvinvointia, terveyttä ja

elämänhallintaa, vahvistaen ja pohjustaen sitä kautta kohderyhmän valmiuksia myöhemmässä vaiheessa hakeutua työmarkkinoille. Hankkeissa voidaan esimerkiksi suunnitella ja testata räätälöityjä, henkilöiden erityistarpeisiin ja elämäntilanteisiin soveltuvia koulutusmalleja tai perehdyttävää koulutusta, kuten yhteiskunnan pelisääntöihin opastavaa koulutusta tai kirjallisen toimimisen sekä sähköisen asioinnin kulttuuria, joiden avulla helpotetaan asioimista ja oikeanlaisen kielen käyttämistä erilaisissa tilanteissa.

Kuntien vastaanottovalmiuksia parannetaan ja kotouttamispalveluita kehitetään kunnissa myös vahvistamalla kuntatyöntekijöiden osaamista ja kuntien resursseja vastaanoton ja kotouttamisen edistämiseksi, lisäämällä kuntien ja ELY-keskusten tietoutta mm. pakolaisten lähtöolosuhteista ja erityistarpeista, lasten oikeuksiin liittyvistä velvoitteista sekä tehostamalla eri toimijoiden yhteistyötä esimerkiksi kunnallis- ja aluehallinnossa. Kehittämistoimissa painotetaan yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Rahoitettavissa toimissa huomioidaan tarpeet sekä suomen- että ruotsinkieliselle koulutukselle ja tiedonsaannille. Lisäksi pyritään valtakunnallisten, toimintaa yhdenmukaistavien toimintamallien ja menettelytapojen kehittämiseen.

Yksi keskeinen painopiste on laadukkaiden alkuvaiheen toimenpiteiden kehittäminen vahvistamalla samalla kansalaisjärjestöjen roolia kotouttamispalvelujen tarjoajana. Pyrkimyksenä on kehittää joustavia uusia työmuotoja, tehostaa yhteistyötä sekä mallintaa paikallistason monialaisen yhteistyön järjestämistä kunnissa. Samalla tuetaan yhdenvertaisuuden toteutumista palvelujärjestelmässä luomalla toimintamuotoja, joissa maahanmuuttajat ja heidän järjestönsä osallistuvat kumppanuudessa viranomaisten kanssa kotouttamistoimien kehittämiseen sekä toimivat kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien kotoutumisen tukena. Rahoitettavia toimia voivat olla esimerkiksi kunta- ja järjestötoimijoiden yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen yhteisten esiselvitysten ja verkostoyhteistyön avulla. Alkuvaiheen toiminnoissa voidaan kehittää esimerkiksi neuvontaa, ohjausta ja kielikoulutusta, sekä maahanmuuttajien verkostoitumista, maahanmuuttajien oman kokemusperäisen tiedon hyödyntämistä, vertaisryhmiin hakeutumista ja uusia toimintatapoja, kuten mentorointia. Alkuvaiheen toimintojen kehittämisen yhteydessä voidaan kehittää malleja alkuvaiheen kotoutumiskoulutusten jälkeisen aktiivitoiminnan kehittämiseksi. Hyväksi koettuja toimintamalleja pyritään levittämään eri alueille ja valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Toimien toteuttamisessa tulee välttää päällekkäisyydet ESR-hankkeiden kanssa.

Kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien terveyden, hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edistämiseksi kehitetään, testataan ja levitetään toimintamuotoja ja työmenetelmiä, esimerkiksi heille soveltuvia sosiaali- ja terveyspalveluja, sekä ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa työtä.

Kolmansista maista tulevien maahanmuuttajien osallisuutta lisätään, heidän ja vastaanottavan yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta parannetaan ja hyviä etnisiä suhteita

yhteistyössä viranomaisten ja järjestöjen kesken edistetään luomalla, testaamalla, mallintamalla ja levittämällä yhteistoiminnan malleja paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti sekä kulttuurit, uskonnot, sukupuolisensitiivisyyden, eri ikäluokat ja tasa-arvon, huomioiden. Kolmansien maiden kansalaisten hyväksymistä vastaanottavassa yhteiskunnassa edistetään mm. tukemalla ennakkoasenteisiin vaikuttavia toimia, kuten asennekasvatusta ja tiedon lisäämistä päättäjien ja viranomaisten keskuudessa. Kolmansien maiden kansalaisten osallisuuden lisäämiseksi nuorisotyössä sekä liikunta- ja kulttuuritoimissa voidaan tukea esimerkiksi kehittämällä ohjaavaa työtä ja toimintaa, joka madaltaa osallistumisen kynnystä. Työntekijöille voidaan järjestää koulutusta liittyen sukupuolisensitiivisyyden, uskontojen ja kulttuurien huomioimiseen kotouttamisen alkuvaiheen toiminnoissa. Eri toimialojen ja seurojen toimintaa tulee koordinoida niin, että erityisryhmät huomioidaan ja mahdollisuudet lajikokeiluihin ja harrastustoimintaan taataan myös erityisryhmille. Kulttuuritoimissa voidaan tukea esimerkiksi hankkeita, joissa lisätään ja hyödynnetään kulttuurin ja vapaa-ajan tasa-arvoa ja osallisuutta edistäviä vaikutuksia. Rahoitettavia toimia voivat olla esimerkiksi kirjastojen, museoiden tai muiden vapaa-ajan palveluiden kehittäminen palvelemaan kolmansien maiden kansalaisia sekä työntekijöille suunnattavat yhdenvertaisuuskoulutukset.

Viranomaisten ja kolmansien maiden kansalaisten välistä vuoropuhelua edistetään toimilla, jotka madaltavat kynnystä asioida viranomaisten kanssa ja edistävät viranomaisia kohtaan tunnettua luottamusta.

Pyrkimyksenä on lisätä luottamusta suomalaista demokraattista ja poliittista järjestelmää kohtaan sekä tukea kolmansien maiden kansalaisten kansalaisaktiivisuutta ja yhdenvertaisia vaikuttamismahdollisuuksia. Rahoituksen avulla tuetaan maahanmuuttajajärjestöjen osallisuutta edistäviä hankkeita. Tähän pyritään rahoittamalla yhteistoiminnassa maahanmuuttajaryhmien kanssa suunniteltavia ja toteutettavia tai maahanmuuttajajärjestöjen itsensä toteuttamia hankkeita, esimerkiksi paikallistasolla toteutettavia tehokkaita tiedotustoimia, dialogia ja foorumeita sisältäviä hankkeita sekä niiden tuloksia levittäviä ja näkyvyyttä lisääviä valtakunnallisia hankkeita.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena alkuvaiheen kotouttamistoimet sekä yhteistyö kotoutumistoimissa tehostuvat ja kotoutumistyön laatu paranee. Eri toimijoiden roolit selkiytyvät ja yhdenvertaisuus vahvistuu. Tavoitteena on tukea 12 000 kolmannen maan kansalaisen kotoutumista mm. kehittämällä laadukkaita alkuvaiheen toimenpiteitä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyönä. Kotouttamistoimiin osallistuvien osaaminen ja taidot alkuvaiheen kotoutumistoimiin liittyen ovat lisääntyneet. Kuntien osalta vastaanottovalmius paranee ja resurssit, palvelut ja työmallit kehittyvät. Tietous maahanmuuttajien tarpeiden

tunnistamisesta on lisääntynyt ja tiedonsaanti ja -kulku ovat kehittyneet. Tuloksena syntyy uudenlaisia, paikallisiin tarpeisiin soveltuvia ja laadukkaita alkuvaiheen toimenpiteitä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyönä.

Haavoittuvassa asemassa olevien kotoutumisen tukemiseksi ja osallisuuden ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi vastaanottavan yhteiskunnan kanssa on kehitetty uusia toimintatapoja. Kohderyhmien kotouttamisessa tuloksena syntyy kestävään käyttöön soveltuvaa ja laajempaan käyttöön levitettävää kohderyhmän tarpeet huomioivaa koulutusta tai kielikoulutuksen ja perehdytyksen malleja. Pitkällä aikavälillä kohderyhmän yhteiskuntatietoisuus ja valmiudet ovat lisääntyneet.

Maahanmuuttajien osallisuuden, kansalaisaktiivisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen ja osallistumisen kynnyksen madaltamiseen on syntynyt yhteistoiminnan malleja. On kehitetty konkreettisia keinoja edistää maahanmuuttajien, erityisesti nuorten aktiivista osallistumista vapaa-ajan toimintaan ja uusia toimintamalleja ja työmenetelmiä esimerkiksi maahanmuuttajien parissa tehtävään nuorisotyöhön. Pitkällä tähtäimellä osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja kansalaisaktiivisuus lisääntyvät.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 2.2. on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 5 935 130,60 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2.2: Kotoutumi-nen	0	1 483 782,65	1 335 404,39	1 216 701,78	1 038 647,86	860 593,94	0,00

Kansallinen tavoite 2.3: Valmiuksien kehittäminen

Tavoitteet

Kansallisen tavoitteen 2.3. keskeisenä tavoitteena on kehittää maahanmuuttohallinnon toimintaa parantamalla viranomaisten välistä yhteistyötä ja maahanmuuton seurantaa sekä

yksinkertaistamalla lupamenettelyjä. Pyrkimyksenä on myös kehittää maahanmuuton tilastointia ja analyysitoimintaa sekä seurata strategioiden toteutumista. Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategian mukaisesti Suomen maahanmuuttopolitiikan toimeenpanolla tähdätään osaltaan maahantulomenettelyjen selkeyteen ja toimivuuteen.

Maahanmuuton alkuvaiheeseen liittyy poikkihallinnollisen lupaprosessin lisäksi muita viranomaisasiointeja ja rekisteröintilanteita, joissa maahanmuuttaja joutuu esittämään osittain samoja selvityksiä eri viranomaisille. Jotta laillista maahanmuuttoa voidaan tukea ja vastata kasvavaan maahanmuuttoon, on tarpeen kehittää viranomaismenettelyjä ja -yhteistyötä sekä pyrittävä kertaalleen viranomaisrekisteriin kerätyn tiedon hyödyntämiseen muissa viranomaisasioinneissa.

Kotouttamisen kehittäminen ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen sekä resurssien kohdentaminen edellyttävät myös kotouttamisen toimeenpanon ja vaikutusten aiempaa tarkempaa seurantaa. Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston kotouttamisyksikössä kehitettiin vuosina 2009 ja 2010 aiemman kehittämistyön pohjalta kotouttamisen, kotoutumisen ja etnisten suhteiden seurantajärjestelmä, josta saadun tiedon pohjalta kootaan säännöllisesti kotoutumisen tilan kokonaiskatsaus päätöksenteon taustaksi ja tueksi. Seurantajärjestelmä otettiin käyttöön vuoden 2012 aikana ja ensimmäinen kokonaiskatsaus valmistui vuonna 2013. Olemassa olevan maahanmuuttajien kotoutumisen seurantajärjestelmän välineiden avulla ei saada kaikkea kotoutumiseen liittyvää tietoa, vaan lisäksi tarvitaan myös erillisiä selvityksiä ja tutkimuksia. Kehitetty seurantajärjestelmä ei myöskään tuota tietoa kotouttamistoimenpiteiden tai -palvelujen kustannustehokkuudesta. Lisäksi tarvitaan enemmän tietoa kotouttamisohjelmien ja toimenpiteiden sekä palveluiden vaikuttavuudesta paikallistasolla.

Toimien tavoitteena on saada entistä parempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa ulkomaisen työvoiman todellisesta tarpeesta. Tämä edellyttää työvoiman maahanmuuttoa koskevan tilastotiedon ja analyysitoiminnan kehittämistä. Yksityiskohtaisempi ja laadukas tieto toimii pohjana nykyisen lupamenettelyn läpikäymiselle ja analysoinnille. Näin havaitaan mahdolliset tarpeet järjestelmän parantamiselle ja lainsäädäntömuutoksille. Tällä tavoin tuetaan myös joustavaa lupamenettelyä.

Maahanmuuton kasvaessa on viranomaismenettelyjä tehostettava. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston ohjelman tavoitteena on tukea viranomaisten lupamenettelyjen tehostamista toimilla, joiden avulla kehitetään tietojärjestelmiä ja lisätään asiakkaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin. Toimien avulla on tarpeen kehittää asiakasneuvontaa monikanavaisesti erilaisten prosessien ja lupahakijoiden tarpeista lähtien esimerkiksi kehittäen tehostamisen tueksi erikielistä ohjeistusta lupakriteereistä ja -prosesseista. Lisäksi tavoitteena on ylläpitää ja kehittää prosesseihin osallistuvien viranomaisten osaamista teknologisia ratkaisuja hyödyntäen. Myös viranomaisyhteistyötä eri lupaprosesseissa ja valvonnassa tulee kehittää ja lisätä prosessin omistajuutta ja läpinäkyvyyttä.

Kansallisen viranomaisyhteistyön ohella tavoitteena on lisätä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden kanssa myös laillisten maahantulokanavien väärinkäytön ja laittoman maahanmuuton torjumiseksi. Riskiprofiilihakijoiden tunnistamiseen ja seulontaan liittyviä yhteistyömahdollisuuksia tulisi kehittää. Tämä koskee erityisesti lähialueita. Etenkin viime aikoina on noussut esille myös Euroopan sisäisiä laittoman maahanmuuton virtoja koskevan tiedon merkitys laittoman maahanmuuton ehkäisemisessä. Tiedossa on, että yli 90 prosenttia Suomeen suuntautuvasta laittomasta maahanmuutosta tapahtuu sisärajojen kautta.

Rahoitettavat toimet

Ohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joissa toteutetaan erityisesti seuraavanlaisia toimenpiteitä:

Maahanmuuttohallinnon kehittäminen

Maahanmuuttohallintoa, erityisesti lupamenettelyjä, kehitetään parantamalla viranomaisten poikkihallinnollista yhteistyötä sekä maahanmuuton seurantaa, tilastointia ja tietojen vaihtoa.

Sähköisiä asiointimahdollisuuksia laajennetaan, lupa-asiakirjoja ja henkilöidentifiointia kehitetään ja lupamenettelyjä yksinkertaistetaan asioinnin sujuvoittamiseksi ja helpottamiseksi, sekä palvelun tavoittamisen parantamiseksi. Maahanmuuttajien sähköistä neuvontaa ja asiakaspalvelua parannetaan kehittämällä e-asioinnin ratkaisuja lupamenettelyjen nopeuttamiseksi esimerkiksi mahdollistamalla asiakirjaliikenteen hoitaminen sähköisesti. Viranomaisten toimintatapoja pyritään kehittämään ja asiakkaiden valmiuksia toimia sähköisessä asiointiympäristössä parantamaan järjestämällä niin viranomaisille kuin maahanmuuttajille kohdennettua tiedotusta ja koulutusta sähköisestä asioinnista. Rahoitettavia toimia voivat olla esimerkiksi lupamenettelyyn liittyvän monipuolisen informaation lisääminen ja ohjeiden kehittäminen ja pilotoiminen sekä viranomaisten että erilaisten asiakkaiden tarpeisiin, esim. luomalla hakijaa opastavia palveluja ja infopaketteja tai viranomaista ohjaavaa materiaalia, kuten sähköistä ohjemateriaalia hakemuskäsittelyn tueksi. Lupahakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi kehitetään viranomaisten tiedonsaantia helpottavia menettelyjä sekä yhdenmukaistetaan oleskelulupapäätöskäytäntöjä. Prosesseja kehittämällä prosessin avoimuus, läpinäkyvyys ja oikeusvarmuus lisääntyvät. Palvelujen ja niiden saatavuuden kehittämisessä huomioidaan kolmansista maista tulevien maahanmuuttaja-asiakkaiden lähtökohdat ja palvelutarpeet ml. luku- ja kirjoitustaidottomat sekä riittämättömän kielitaidon omaavat asiakkaat. Lisäksi kehitetään sähköistä asiointipalvelujärjestelmää ja asiakkaiden valmiuksia siinä toimimiseksi. Tuen painopisteenä on myös maahanmuuton tilastoinnin ja analyysitoiminnan sekä työkalujen kehittäminen ja strategioiden seuranta esimerkiksi tilasto- ja tutkimustiedon

saatavuutta ja käyttöä kehittämällä. Lisäksi hankitaan päätöksentekoa koskevaa tutkimustietoa.

Maahanmuuttojärjestelmän eheyden turvaaminen

Maahanmuuton viranomaismenettelyjä kehitetään syventämällä poikkihallinnollista yhteistyötä ja toimintatapoja erityisesti maahanmuuttohallinnon, poliisin ja rajavartiolaitoksen kesken sekä kehittämällä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa muiden jäsenvaltioiden kanssa maahanmuuttojärjestelmän eheyden turvaamiseksi (ts. laillisten maahanmuuttokanavien väärinkäytön vähentämiseksi) ja laillisen maahanmuuton edistämiseksi.

Tähän liittyvät myös toimet maahanmuuttojärjestelmän eheyden turvaamiseksi, joilla tehostetaan lupaedellytysten (ml. asiakirjojen) selvittämistä mm. työmenetelmiä ja työkaluja kehittämällä. Toteutetaan toimia, joilla vähennetään laillisten maahanmuuttokanavien väärinkäyttöä, kuten riskiprofiilikartoitusten kehittäminen, analyysitoiminnan ja viranomaisyhteistyön tehostaminen sekä työkalujen kehittäminen.

Rahoitettavia toimintoja voivat olla esim. maahanmuuttohallinnon ja edustustojen sekä muiden lähtömaissa toimivien viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen lupamenettelyjen kehittämiseksi ja tehostamiseksi ja päätöksenteon sujuvoittamiseksi erityisesti haasteellisten lähtömaiden osalta.

Kotoutumisen seurannan kehittäminen

Kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden seurantaa kehitetään edelleen erityisesti alue- ja paikallistasolla mm. kotouttamislain toimeenpanon arvioinnin ja seurannan tehostamiseksi. Yhtenäisiä alueellisia ja paikallisia indikaattoreita ja seurantamalleja kehittämällä ja määrittämällä parannetaan kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden toimeenpanon ohjausta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia.

Tulokset

Sähköisiä asiointimahdollisuuksia on kehitetty ja laajennettu ja lupa-asiointia on yksinkertaistettu. Palvelut ovat paremmin tavoitettavissa ja asiointi on sujuvampaa. Viranomaisten toimintatapoja on kehitetty ja asiakkailla on paremmat valmiudet sähköisessä asiointiympäristössä toimimiseen. Lupamenettelyyn liittyvää monipuolista informaatiota on lisätty ja siihen liittyvää ohjeistusta on kehitetty. Erilaisten asiakkaiden tarpeet on huomioitu. Hakijaa opastavia palveluja ja infopaketteja sekä viranomaista

ohjaavaa materiaalia on tuotettu. Prosessin avoimuus, läpinäkyvyys ja oikeusvarmuus ovat lisääntyneet.

Tavoiteltuna tuloksena on, että toimilla on turvattu maahanmuuttojärjestelmän eheyttä ja edistetty laillista maahanmuuttoa. Tavoiteltuna tuloksena on, että maahanmuuttohallinnon menettelyt ovat parantuneet erityisesti lupamenettelyjen osalta ja saatavilla on ajantasaista tilasto- ja tutkimustietoa. Alueelliselle ja paikalliselle tasolle on kehitetty yhtenäiset kotoutumisen ja hyvien etnisten suhteiden indikaattorit ja seurantamallit.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 2.3. on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 2 331 658,44 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2.3: Valmiuksien kehittäminen	0	582 914,61	524 623,15	477 989,98	408 040,23	338 090,47	0,00

Erityistavoite 3: Paluu

Kansallisen ohjelman erityistavoitteessa 3 keskitytään vapaaehtoiseen paluuseen, uudelleenkotouttamistukijärjestelmän kehittämiseen, maastapoistamismenettelyjen kehittämiseen sekä paluun seurantaan ja uudelleenkotoutumisen jälkiseurantaan liittyviin toimintoihin. Erityistavoitteen tarkempi kuvaus löytyy kansallisesta ohjelmasta. Erityistavoite on jaettu kolmeen kansalliseen tavoitteeseen, joiden puitteissa toteutettavat toimenpiteet aikatauluineen ja rahoituksineen on kuvattu alla.

Erityistavoitteessa 3 toimien lopullisia kohderyhmiä ovat kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat hakeneet kansainvälistä suojelua ja päättävät palata vapaaehtoisesti, tai jotka kansainvälistä suojelua koskevan kielteisen päätöksen saatuaan eivät enää täytä jäsenvaltioon saapumisen tai jäämisen ehtoja, sekä tilapäistä suojelua saaneet henkilöt. Kohderyhmään kuuluvat myös kolmannen maan kansalaiset, joille on myönnetty oikeus jäädä jäsenvaltioon tai oleskelulupa ja/tai jotka saavat jäsenvaltiossa kansainvälistä suojelua

direktiivissä 2011/95/EU tarkoitetussa merkityksessä tai tilapäistä suojelua direktiivissä 2001/55/EY tarkoitetussa merkityksessä ja jotka päättävät palata vapaaehtoisesti. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kolmannen maan kansalaiset, jotka ovat jäsenvaltiossa eivätkä täytä tai eivät enää täytä jäsenvaltioon saapumisen ja/tai jäämisen ehtoja, sekä ihmiskaupan uhrit.

Kansallinen tavoite 3.1: Paluun liitännäistoimenpiteet

Tavoitteet

Kansallisen tavoitteen 3.1. keskeisiä aihekokonaisuuksia ovat vapaaehtoisen paluun järjestelmän kehittäminen sekä säilöönoton sisällön ja sen vaihtoehtojen kehittäminen. Paluudirektiivin mukaisesti vapaaehtoinen paluu on ensisijainen paluun muoto. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamisen edellytyksiä on luotu järjestelmää koskevalla lainsäädäntöhankkeella. Vakiinnutetussa järjestelmässä turvapaikkahakemuksensa peruuttaneet tai kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat pyritään ohjaamaan poistumaan tuettuina vapaaehtoisesti.

Kielteisestä turvapaikkapäätöksestä johtuvat käännytykset pyritään panemaan täytäntöön nykyistä nopeammin. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamisen tavoitteena on, että yhä useampi maasta poistamispäätöksen saanut palaa vapaaehtoisesti ja että järjestelmä tukee pysyvää uudelleenkotoutumista. On tarpeen kehittää toimiva ja mahdollisimman kustannustehokas vapaaehtoisen paluun järjestelmä, joka ei kannusta väärinkäytöksiin. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän kehittämisessä selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää lähtömaatietoa vapaaehtoisen paluun eri vaiheissa. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamisessa hyödynnetään myös ohjelmakaudella 2007-2013 paluurahaston osarahoituksella toteutettujen, vapaaehtoisen paluuohjelman kehittämiseen keskittyneiden hankkeiden tuloksia. Hankkeissa tunnistettiin kehittämistarpeita etenkin paluuavustuksen osalta, jotta kestävää uudelleenkotoutumista voitaisiin edistää ja seurata.

Ulkomaalaislain säilöönottoa koskevien säännösten tarkistamista koskeva hanke on valmistellut hallitusohjelman edellyttämiä muutoksia ulkomaalaislakiin sekä lakiin säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä. Ehdotukset koskevat mm. lasten säilöönoton yksityiskohtaisempaa sääntelyä ja EU säädöksistä johtuvia muutoksia. Tämän vuoksi on tarve toteuttaa toimia, joilla voidaan kokeilla ja kehittää innovatiivisesti viranomaisyhteistyötä, säilöönoton sisältöä ja erilaisia, tulevaisuudessa mahdollisia säilöönotolle vaihtoehtoisia turvaamismuotoja.

Rahoitettavat toimet

Vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamiseen liittyvät sekä sitä tukevat ja täydentävät toimet

Rahastosta tuetaan toimia, joiden tavoitteena on edistää vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakinaistamista viranomaisten ohjaamaksi toiminnaksi sekä tukea ja edistää mm. kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden ja turvapaikkahakemuksensa peruuttaneiden ulkomaalaisten vapaaehtoista paluuta heidän kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa.

Vapaaehtoinen paluu vakiinnutetaan hallinnollisesti viranomaistoiminnoiksi Maahanmuuttovirastossa ja vastaanottokeskuksissa. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän ja siihen liittyvien prosessien vakiinnuttamiseksi ja kehittämiseksi tuetaan toimintoja, joiden avulla lisätään asianosaisten viranomaisten ja muiden tahojen, kuten järjestöjen tai edustustojen osaamista, työnjakoa ja -menetelmiä prosessin kaikissa vaiheissa.

Rahoituksen avulla myös lisätään yleisesti paluuasioista vastaavien viranomaisten ja muiden toimijoiden tietoisuutta vapaaehtoisesta paluusta sekä kehitetään viranomaisten omia tiedotustoimia ja tehokasta kaikkien kohderyhmien palveluihin ohjaamista. Tähän liittyen tuetaan myös tiedonvaihtoa ja verkostoitumista viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen kesken. Rahoitettavia toimia ovat esimerkiksi toimivaltaisten viranomaisten ja muiden asianmukaisten tahojen henkilöstön koulutus, ohjeiden laatiminen toimijoille sekä kohderyhmälle suunnattavan neuvonnan kehittäminen. Kansallisen tavoitteen kautta tuetaan myös vapaaehtoisen paluun toimeenpanoon tarvittavien tietojärjestelmämuutosten toteuttamista.

Vakiinnutettavan viranomaistoiminnan kehittämisen ohella voidaan tukea täydentäviä toimia, kuten muiden viranomaisten tai järjestöjen toimintaa, jonka tavoitteena on osaltaan tukea, edistää ja täydentää kokonaisvaltaisesti ja kaikkiin kohderyhmiin kohdistuvaa vapaaehtoisen paluun järjestelmää. Rahoitettavia toimintoja voivat olla esimerkiksi kohderyhmille suunnattu etsivä työ, neuvonta sekä tiedon jakaminen vapaaehtoisen paluun järjestelmästä.

Säilöönoton sisällön ja sen vaihtoehtojen kehittämiseen liittyvät toimet

Säilöönoton sisältöjä ja säilöönoton vaihtoehtoja sekä viranomaisyhteistyötä kehitetään toteuttamalla toimia, joilla varmistetaan uuden lainsäädännön tehokas toimeenpano ja joissa huomioidaan lainsäädännön sisältämät ihmisoikeusvelvoitteet, alaikäisten ja perheiden tarpeet ja lapsen edun arviointi. Rahoitettavia toimia ovat esimerkiksi lainsäädäntöuudistuksesta tiedottaminen, henkilöstön ja muiden toimijoiden koulutus,

säilöönoton sisällön sekä sille vaihtoehtoisten turvaamistoimenpidemuotojen kehittäminen ja toteuttaminen mukaan lukien tarvittavat laite- ja järjestelmähankinnat sekä säilöönoton ja vaihtoehtoisten keinojen luotettavan tilastoinnin kehittäminen.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on, että vapaaehtoisen paluun järjestelmä on vakiinnutettu, siihen liittyvät käytännöt ja prosessit toimivat sujuvasti ja vapaaehtoinen paluu vaihtoehtona viranomaisen täytäntöönpanemille paluille on lisääntynyt. Tähän liittyen tavoiteltuna tuloksena on, että henkilöstöstä 300 henkilöä on saanut vapaaehtoiseen paluuseen liittyvää koulutusta. Vapaaehtoisesta paluusta ja siihen liittyvistä käytännöistä ja menetelmistä on saatavilla riittävästi tietoa sekä viranomaisille, järjestöille että kaikille vapaaehtoisen paluun kohderyhmille. Palaajille tarjottavaa laadukasta ja monikielistä neuvontaa on saatavilla. Säilöönoton sisältöä ja käytössä olevia vaihtoehtoisia turvaamistoimenpidemuotoja on kehitetty.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 3.1. on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 1 695 751,61 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3.1: Paluun liitännäis-toimenpiteet	0	423 937,90	381 544,11	347 629,08	296 756,54	245 883,98	0,00

Kansallinen tavoite 3.2: Paluutoimenpiteet

Tavoitteet

Kansallisessa tavoitteessa 3.2. keskeisenä tavoitteena on vapaaehtoisen paluun järjestelmän tehokas toimeenpano ja jatkokehittäminen huomioiden kaikki AMIF-asetuksen mukaiset

kohderyhmät. Kansallisen tavoitteen alla keskitytään myös maastapoistamisprosessin parantamiseen ja nopeuttamiseen kehittämällä henkilöllisyyden selvittämistä ja matkustusasiakirjojen hankintaa sekä kehittämällä yhteistyötä viranomaisten kesken niin Suomessa kuin edustustojen ja kolmansien maiden viranomaisten kanssa.

Säännöksillä ja toimivalla paluujärjestelmällä pyritään varmistamaan se, että Suomeen ei synny ilman maassaolo-oikeutta oleskelevien ihmisten joukkoa. Vapaaehtoista paluuta pidetään ensisijaisena vaihtoehtona. Tavoitteena on kehittää toimiva vapaaehtoisen paluun järjestelmä ja varmistaa sen tehokas toimeenpano.

Maastapoistettavien henkilöllisyyden selvittäminen ja matkustusasiakirjojen hankinta tiettyihin maihin on haasteellista ja hidasta ja osin tästä syystä viiveet poistamisessa kasvavat. Palautusten kannalta haasteellisten maiden osalta tavoitteena on lyhentää täytäntöönpanoviiveitä. On tarpeen luoda ja kehittää suoria kontakteja haasteellisten kohdemaiden edustustoihin ja palautettavien maahanpääsystä vastaaviin viranomaisiin kohdemaissa. Identifioimattomien ja heikosti identifioitujen maastapoistettavien palautuksia tulee tehostaa. Samoin on tarpeen kehittää myös yhteistyötä Suomen edustojen kanssa maastapoistettavien identifioimiseen ja tarvittavien matkustusasiakirjojen hankkimiseen liittyvissä asioissa. Poliisille ja muille viranomaisille on tarpeen luoda malleja ja työkaluja maastapoistettavien identifioimiseen. Hyviä käytäntöjä luodaan myös kehittämällä viranomaisyhteistyötä. Hyväksi havaitut identifioimismallit tulee hyödyntää myös maassaolon edellytysten selvittämisen sekä turvapaikkaprosessin alkuvaiheessa.

Yhteistyötä viranomaisten kesken Suomessa sekä kolmansien maiden viranomaisten ja Suomen edustustojen kanssa mm. maastapoistamisprosessin nopeuttamiseksi ja parhaiden käytäntöjen saamiseksi tulee lisätä.

Rahoitettavat toimet

Vapaaehtoisen paluun prosessien kehittäminen

Rahoitettavien toimien avulla varmistetaan vapaaehtoisen paluun järjestelmän tehokas toimeenpano ja kehitetään vapaaehtoisen paluun prosesseja. Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan kehittämällä tukemisen muotoja yksilöllisten tarpeiden mukaan. Muiden maiden paluujärjestelmistä, paluutukijärjestelmistä ja -käytännöistä hankitaan tietoa ja toteutetaan seurantaa.

Paluutukijärjestelmää ja paluutukien kriteerejä kehitetään ja avustusten määrittelyä yhtenäistetään. Paluutukijärjestelmää kehittämällä voidaan pyrkiä tehostamaan vapaaehtoisia paluita tiettyihin kohdemaihin tai tiettyjen kohderyhmien osalta.

Vapaaehtoisen paluun palaajien matkajärjestelyjä kehitetään laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelun varmistamiseksi esimerkiksi hankkimalla tietoa muiden maiden vastaavista järjestelyistä ja seuraamalla niiden kehittämistä.

Maastapoistamisprosessin kehittäminen

Maastapoistamisprosessia parannetaan niiden kolmansien maiden kansalaisten osalta, joiden maassaolon edellytykset eivät täyty, ja jotka eivät ole palanneet vapaaehtoisesti mm. kehittämällä maastapoistettavien henkilöllisyyden selvittämistä ja matkustusasiakirjojen hankintaa palautusten täytäntöönpanoviiveiden lyhentämiseksi, ml. sähköisten työkalujen kehittäminen.

Yhteistyötä viranomaisten kesken Suomessa sekä kolmansien maiden viranomaisten ja Suomen edustustojen kanssa kehitetään mm. maastapoistamisprosessin nopeuttamiseksi ja parhaiden käytäntöjen vaihtamiseksi verkostoitumalla ja tiedonvaihtoa kehittämällä.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena on vapaaehtoisen paluun järjestelmä, jota toimeenpannaan tehokkaasti ja jossa on pyritty huomioimaan haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeet. Tavoitteena on, että vapaaehtoisen paluun järjestelmän kautta on tuettu 370 henkilön vapaaehtoista paluuta. Toimien tuloksena maastapoistamisprosessia on nopeutettu ja yhteistyötä viranomaisten ja kolmansien maiden välillä on kehitetty.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 3.2. on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 2 119 689,53 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3.2: Paluu-toimenpiteet	0	529 922,38	476 930,15	434 536,36	370 945,67	307 354,98	0,00

Kansallinen tavoite 3.3: Yhteistyö

Tavoitteet

Kansallisen tavoitteen 3.3. alla kehitetään uudelleenkotoutumistuen käytön jälkiseurantaa ja arviointia sekä kartoitetaan ja toteutetaan niihin liittyviä yhteisiä toimia paluumaissa. Pyrkimyksenä on myös selvittää toteutusmahdollisuuksia sekä toteuttaa muiden jäsenvaltioiden kanssa yhteisiä uudelleenkotoutumishankkeita paluumaissa. Yhteisten toimien avulla voitaisiin tehostaa kestävää uudelleenkotoutumista. Lisäksi voidaan selvittää mahdollisuuksia toteuttaa yhteisiä toimia, joiden kautta voitaisiin vahvistaa kolmansien maiden osallistumista takaisinottosopimusten ja paluuyhteistyöpöytäkirjojen täytäntöönpanoon.

Palauttamisen tehokkuutta on tarpeen tutkia ja analysoida tarpeellisten tietojärjestelmien avulla. Tarkoituksena on myös kehittää palautusten valvonnan suunnittelua ja toteutusta.

Rahoitettavat toimet

Tilastointiin, analysointiin ja maatiedon hankintaan liittyvät toimet

Tilastointia ja analysointia kehitetään ja tilastoinnista vastaavia koulutetaan, jotta saadaan luotettavaa tietoa laittomasta maahantulosta, maastapoistamisesta ja sen kehityksestä.

Paluun ja palauttamisen eri vaiheiden kannalta relevantin maatiedon hankintaa kehitetään mm. hankkimalla ja analysoimalla tietoa terveyden- ja sairaanhoidon tasosta sekä oikeusjärjestyksestä kohdevaltioissa.

Vapaaehtoisen paluun kautta kotimaihinsa palanneiden henkilöiden jälkiseurantaa ja monitorointia kehitetään niin, että sen kautta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää vapaaehtoisen paluun järjestelmän ja tukien jatkokehittämisessä. Vapaaehtoisen paluun järjestelmän kehittämisen vaikutuksia seurataan ja tilastoidaan myös koskien tilanteita, joissa henkilöt eivät poistu maasta.

Palautusten valvontaan liittyvät toimet

Palautusten ulkopuolisen ja riippumattoman valvonnan suunnittelua, käynnistämistä ja kehittämistä tuetaan mm. vertaamalla valvonnan hyviä käytäntöjä ja kehittämällä toimintatapoja sekä asiaan liittyvää koulutusta viranomaisille. Tavoitteena on kehittää

ulkopuolista ja riippumatonta valvontaa, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä ja vahvistaa sekä palautettavien että heidän saattajiensa oikeusturvaa.

Uudelleenkotoutumiseen liittyvät toimet

Uudelleenkotoutumisen tukemiseen, jälkiseurantaan ja arviointiin liittyen toteutetaan toimia. Rahaston tuella selvitetään mahdollisuuksia toteuttaa muiden jäsenvaltioiden kanssa yhteisiä uudelleenkotoutumishankkeita paluumaissa kestävän uudelleenkotoutumisen tehostamiseksi. Samalla selvitetään myös mahdollisuuksia toteuttaa yhteisiä toimia, joiden kautta voitaisiin vahvistaa kolmansien maiden osallistumista takaisinottosopimusten ja paluuyhteistyöpöytäkirjojen täytäntöönpanoon.

Tulokset

Tavoiteltuna tuloksena paluujärjestelmää on kehitetty paluuseen ja maastapoistamiseen liittyvää tilastointia ja analyysitoimintaa kehittämällä ja relevantin maatiedon saatavuutta varmistamalla. Palautusten ulkopuolista ja riippumatonta valvontaa ja uudelleenkotoutumista on kehitetty samoin kuin paluuseen liittyvää yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Rahoitus ja aikataulu

Kansalliseen tavoitteeseen 3.3. on kansallisessa ohjelmassa varattu rahoitusta ohjelmakaudelle yhteensä 1 059 844,73 euroa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3.3: Yhteistyö	0	264 961,18	238 465,07	217 268,17	185 472,83	153 677,49	0,00

4.1. Yhteenveto erityistavoitteiden rahoituksesta ja aikataulusta

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
1.1: Vastaanotto- ja turvapaikka-järjestelmät	0	1 324 805,94	1 192 325,35	1 086 340,87	927 364,16	768 387,45	0,00	5 299 223,75
1.2: Turvapaikka-politiikan arviointi	0	264 961,19	238 465,07	217 268,17	185 472,83	153 677,49	0,00	1 059 844,75
1.3: Uudelleen-sijoittaminen	0	211 968,95	190 772,06	173 814,54	148 378,27	122 942,00	0,00	847 875,80
Erityistavoite 1 yhteensä	0	1 801 736,08	1 621 562,47	1 477 423,57	1 261 215,25	1 045 006,93	0,00	7 206 944,30
2.1: Laillinen maahanmuutto	0	211 968,95	190 772,06	173 814,54	148 378,27	122 942,00	0,00	847 875,80
2.2: Kotoutumi-nen	0	1 483 782,65	1 335 404,39	1 216 701,78	1 038 647,86	860 593,94	0,00	5 935 130,60
2.3: Valmiuksien kehittäminen	0	582 914,61	524 623,15	477 989,98	408 040,23	338 090,47	0,00	2 331 658,44
Erityistavoite 2 yhteensä	0	2 278 666,21	2 050 799,59	1 868 506,29	1 595 066,35	1 321 626,40	0,00	9 114 664,84
3.1: Paluun liitännäis-toimenpiteet	0	423 937,90	381 544,11	347 629,08	296 756,54	245 883,98	0,00	1 695 751,61
3.2: Paluu-toimenpiteet	0	529 922,38	476 930,15	434 536,36	370 945,67	307 354,98	0,00	2 119 689,53
3.3: Yhteistyö	0	264 961,18	238 465,07	217 268,17	185 472,83	153 677,49	0,00	1 059 844,73
Erityistavoite 3 yhteensä	0	1 218 821,46	1 096 939,33	999 433,61	853 175,04	706 916,45	0,00	4 875 285,87
Erityistavoitteet yhteensä	0	5 299 223,75	4 769 301,39	4 345 363,47	3 709 456,64	3 073 549,78	0,00	21 196 895,01

5. Uudelleensijoittamiseen tarkoitetuista määrärahoista myönnettävän tuen tavoitteet ja painopisteet ja niiden mukaisesti toteutettavat toimet

5.1. Tausta

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoon sisältyy jäsenvaltion perusrahoitusosuuden lisäksi erillinen uudelleensijoittamisohjelman määräraha (asetus 516/2014, artikla 17), joka maksetaan jäsenvaltiolle vastaanotettujen uudelleensijoitettujen pakolaisten lukumäärän perusteella. Rahoitusosuus myönnetään jäsenvaltioille kahden vuoden välein ja korvauksen saamiseksi kyseisten pakolaisten on tullut saapua Suomeen kyseisellä ajanjaksolla. Yhdestä uudelleensijoitetusta pakolaisesta maksettava kertakorvaus on 6 000 euroa, tai unionin uudelleensijoittamisohjelman painopisteiden mukaisten ryhmien sekä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta 10 000 euroa per pakolainen.

Määrärahasta myönnettävän tuen osalta EU:n lainsäädäntöön ei sisälly tuen käytön osalta tavoitteita tai painopisteitä, joten ne on tarpeen määritellä kansallisesti rahaston kansallisessa toimeenpano-ohjelmassa.

5.2. Lähtötilannekuvaus

Sisäministeriö valmistelee vuosittain yhteistyössä ulkoasiainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa esityksen valtioneuvostolle siitä, miltä alueilta Suomeen otetaan kiintiöpakolaisia. Esityksen pohjana ovat neuvottelut UNHCR:n kanssa ja sen Suomelle tekemä esitys. Vuodesta 2001 talousarviossa on varattu vuosittain määräraha 750 kiintiöpakolaisen vastaanottamiseksi. Suomi kasvatti vuosien 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötään 300 henkilöllä syyrialaispakolaisten auttamiseksi. Kansallisen uudelleensijoittamisohjelman eli ns. pakolaiskiintiön kohdentamispäätöksen valmistelun lähtökohtana on, että Suomi jatkaa pääsääntöisesti samojen pakolaisryhmien uudelleensijoittamista kuin mitä on uudelleensijoitettu aikaisempina vuosina. UNHCR:n tavoitteena on tiettyjä pakolaistilanteita priorisoimalla saada uudelleensijoittamistoiminta osaksi pakolaistilanteiden laajempaa suojelu- ja ratkaisustrategiaa. UNHCR on huomioinut esityksissään Suomen toiveen samojen pakolaisryhmien uudelleensijoittamisen jatkumisesta. Sekä Suomen että UNHCR:n kannalta on tärkeää säilyttää mahdollisimman linjakas systemaattisuus ja jatkuvuus Suomen uudelleensijoittamispolitiikassa.

Suomi painottaa erityisesti haavoittuvimpien ryhmien, kuten lapsiperheiden ja yksinäisten naisten uudelleensijoittamista. Pakolaiskiintiöön valitaan sellaisia henkilöitä, joiden kansainvälisen suojelun ja uudelleen sijoittamisen tarve on suurin.

Suomen vuotuisesta pakolaiskiintiöstä on tietty osa varattu hätätapauksille, jotka UNHCR arvioi joko erittäin kiireellisiksi (emergency) tai kiireellisiksi (urgent). UNHCR esittää hätätapauksina valittaviksi henkilöitä, joilla on kiireellinen uudelleensijoittamisen tarve suojelun tarpeen tai muiden esim. humanitaaristen tai lääketieteellisten syiden perusteella. Suomi on varannut vuosittaisessa pakolaiskiintiössään 100 paikkaa hätätapauksille. Tämä määrä on vakiintunut.

Pakolaisten kuntasijoitusta ja kotoutumista edesauttavat jo olemassa olevien, samoista pakolaisryhmistä koostuvien yhteisöjen kokemukset ja tuki. Kunnissa on pakolaisista jo useampien vuosien kokemus ja siitä syystä osaamista työskennellä näiden ryhmien vastaanotossa ja kotouttamisessa. Saatavilla on myös tulkkikapasiteettia mukaan lukien vastaanoton alkuvaiheessa välttämättömät kyseisiin harvinaisiin kieliin liittyvät asioimistulkkipalvelut.

Pakolaisten vastaanotto kunnissa on vapaaehtoista ja perustuu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa tehtäviin vastaanottosopimuksiin. Kuntapaikkojen varmistamiseksi on tärkeä turvata riittävät resurssit pakolaisten vastaanottamiseen paikallistasolla. Suurimmat menot kuntasektorilla kohdistuvat sosiaali- ja terveystoimeen sekä opetus- ja kulttuuritoimeen. Kuntapaikkatarpeisiin ei viime vuosina ole täysin voitu vastata, mutta tilanne on parantunut viime aikoina.

Kiintiöpakolaisten vastaanottoa ja viranomaisten välistä yhteistyötä on kehitetty viime vuosina merkittävässä määrin Euroopan pakolaisrahastosta osarahoitetuilla hankkeilla. Kehittämistoimien ja rahallisen tuen tuloksena vastaanottoon on saatu mukaan uusia kuntia ja kuntapaikkatilannetta on saatu merkittävästi parannettua. Jatkossa on tärkeä hyödyntää saavutettuja tuloksia ja jatkaa toiminnan tukemista ja kehittämistä. Uudelleensijoittamisen määräraha on tarpeen kohdentaa ensisijaisesti sellaisiin tunnistettuihin tarpeisiin, joita tukemalla voidaan edistää pakolaisten uudelleensijoittamista.

5.3. Määrärahan käytön tavoitteet ja painopisteet

Erityistavoite 5. Suomen uudelleensijoittamisohjelman jatkuvuuden ja toimivuuden turvaaminen

Kiintiöpakolaispolitiikka on ja tulee jatkossakin olemaan keskeinen osa Suomen kansainvälisen suojelun politiikkaa. Uudelleensijoittamalla pakolaisia Suomi antaa signaalin siitä, että se osallistuu osana kansainvälistä yhteisöä kriisien helpottamiseen ja kansainväliseen vastuunkantoon. Suomi pyrkii pakolaisten uudelleensijoittamisessa jatkuvuuteen. Pakolaiskiintiön kohdentamispäätös tulee panna tehokkaasti täytäntöön ja varmistaa, että vuosittainen kiintiö voidaan täyttää UNHCR:n kanssa sovituissa aikamäärissä.

Uudelleensijoittamisohjelman toimeenpano on poikkihallinnollinen prosessi, johon osallistuu viranomaisten lisäksi kolmannen sektorin toimijoita. Viranomaisprosessia on tarpeen selkiyttää mm. yhteistyön sujuvoittamisen ja työnjaon selventämisen näkökulmasta. Kiintiöpakolaisten valintamenettelyjä tulee kehittää ja arvioida.

Alkuvaiheen kotoutumisen parantamiseksi valituille kiintiöpakolaisille on tärkeä tarjota koulutusta jo ennen heidän maahantuloaan kulttuuriorientaatiokoulutuksen muodossa sekä kunnissa maahan saapumisen jälkeen. Jatkossa tulee vahvistaa pakolaisten tiedonsaantia suomalaisesta yhteiskunnasta.

Erityistavoite 6. Kiintiöpakolaisten kuntaan sijoittamisen toimivuuden varmistaminen

Keskeinen haaste on viime vuosina ollut pakolaisten kuntiin sijoittamisen vaikeutuminen. Kuntapaikkoja ei ole löytynyt riittävästi, ja myös kuntiin sijoittumisen odotusajat ovat olleet pitkät. Erityisesti hätätapauksille ei ole pystytty järjestämään kuntapaikkoja kohtuullisen ajan kuluessa. Kuntien halukkuuteen vastaanottaa kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä ovat vaikuttaneet valtion maksamat, riittämättömiksi kritisoidut, korvaukset vastaanoton järjestämisestä. Haasteeseen on vastattu korottamalla kunnille maksettavia korvauksia, joka onkin tuottanut positiivisia tuloksia lisääntyneiden kuntapaikkojen muodossa.

Kuntapaikkojen saatavuuden varmistaminen on jatkossa entistä tärkeämpää, kun turvapaikanhakijoiden määrän huomattavan kasvun myötä myös kuntiin muuttajien määrä kasvaa. Tärkeää on tukea kuntia niin, että kuntapaikkojen saaminen tehostuu edelleen, kuntiin ohjaaminen on sujuvaa ja kotoutumisen käynnistyy ripeästi. Alue- ja paikallishallinnon mahdollisuuksia uudelleensijoittamiseen liittyvän toiminnan kehittämiseen ja arviointiin pyritään parantamaan. Vakiintuneiden pakolaisryhmien vastaanotto helpottaa pakolaisten kuntiin sijoittamista ja kotouttamistyötä ja siten kuntasijoituspaikkojen saamista.

Tavoitteena on myös tukea kiintiöpakolaisten pakolaissopimuksen mukaisten oikeuksien toteutumista täysimääräisesti siten, että heidän kotoutumisensa Suomeen tapahtuu kestävällä tavalla. Pyrkimyksenä on pakolaisten palvelujen kehittäminen heille keskeisissä palvelumuodoissa kunnissa, peruspalveluissa sekä tietyissä erityispalveluissa, kuten psykososiaalisissa palveluissa. Erityisesti pakolaisten posttraumaattisten oireiden hoitoon tulisi panostaa. Kotoutumisen osalta tavoitteena on tukea toimia, joissa lähtökohtana ovat kiintiöpakolaisten erityistarpeet, mutta toimenpiteet voivat välillisesti hyödyttää myös muita kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä.

5.4. Toteutettavat toimet

Kansallinen tavoite 5.1: Viranomaisprosessien kehittäminen

Toteutettavilla toimilla kehitetään kotoutumisen ja vastaanoton edellytysten arviointia kiintiövalinnassa. Arviointia ja ohjeistusta pyritään yhtenäistämään ja varmistamaan tiedonkulku kiintiöpakolaisia vastaanottaviin kuntiin. Valintapäätösten tosiasiapohjaa vahvistetaan edelleen kartoittamalla kiintiöpakolaisten lähtöolosuhteita erityisten tiedonhankinta (pre-selection ja fact-finding) -matkojen avulla sekä hankkimalla tarvittavaa lähtömaatietoa muilla tavoilla.

Toteutetaan kiintiöpakolaisten henkilöllisyyden selvittämiseen liittyviä kehittämistoimenpiteitä kuten esimerkiksi henkilöllisyysasiakirjojen laadunarviointia sekä mahdollistamalla asiakirjatutkimukseen erikoistuneiden virkamiesten osallistumista valintamatkoille.

Valintamatkoihin liittyvinä kehittämistoimina varmistetaan ja kehitetään valintamatkojen turvallisuusjärjestelyitä ja etukäteisvalvontaa, toteutetaan tarvittaessa erillisiä haastattelumatkoja tai kehitetään muita mahdollisia taustaselvitysmenetelmiä maahantulon esteenä olevan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen liittyvän syyn selvittämiseksi niiden hätätapausten osalta, joiden valintaa ei pystytä tekemään paperivalinnan perusteella.

Kiintiöpakolaisten valintamatkoille osallistuvien asiantuntijoiden - erityisesti kotouttamisasiantuntijoiden ja suojelupoliisin virkamiesten - osaamista ja erityisasiantuntijuutta vahvistetaan. Kotouttamisasiantuntijoiden roolia valintaprosessissa selkeytetään. Uudelleensijoittamisprosessin kehittämistyön henkilöstöresurssit turvataan.

Sujuvan uudelleensijoittamisen teknisiä edellytyksiä parannetaan muun muassa kehittämällä tietojärjestelmiä kuten esimerkiksi valtion kunnille maksamien korvausten järjestelmää, parantamalla tiedonvälitystä viranomaisten välillä sekä yhdenmukaistamalla kiintiöpakolaisten maahantulon rekisteröimistä.

Arvioidaan ja kehitetään kiintiöpakolaisten käytännön maahantuloa ja avustamista huomioiden järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön sekä tarkastellaan kehittämistarpeita vakiintuneissa käytännöissä ja toimintatavoissa.

Kansallinen tavoite 5.2: Vastaanottoa edistävän valmennuksen kehittäminen

Valmennetaan Suomeen valittuja kiintiöpakolaisia Suomeen saapumiseen ja asettautumiseen järjestämällä kulttuuriorientaatiokoulutuksia ennen maahantuloa sekä kehittämällä edelleen sitä tukevia verkkosivuja ja muuta materiaalia.

Kansallinen tavoite 6.1: Kuntasijoituksen tehostaminen ja kuntapaikkojen saatavuuden varmistaminen

Kuntapaikkojen saatavuus kiintiöpakolaisille kohtuulliseksi arvioidussa ajassa varmistetaan tukemalla kuntia kaikkien kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden vastaanotossa, tehostamalla kuntiin ohjausta sekä parantamalla edellytyksiä kotoutumisen nopeaan käynnistymiseen heti henkilön muutettua kuntaan. Vahvistetaan kuntien resursseja vastaanoton turvaamiseksi ja uusien kuntapaikkojen saamiseksi kulloisenkin tilanteen mukaan määritellyn kannustinrahoituksen avulla. Lisäksi tuetaan erityisesti uudelleensijoitettavien henkilöiden vastaanoton aloittavia tai vuosittaista kiintiötään merkittävästi korottavia kuntia.

Kehitetään hätätapausten nopeutettua vastaanottoa mm. jatkamalla jo solmittuja sopimuksia kaupunkien kanssa ja pyrkimällä lisäämään sopimusten piirissä olevien kaupunkien/kuntien lukumäärää noin 5-7:ään. Kunnille maksetaan hätätapausten vastaanotosta erillistä lisätukea.

Alue- ja paikallishallintoa tuetaan uudelleensijoittamiseen liittyvien toimintojen kehittämisessä ja arvioinnissa. Kuntasijoitusten tehostamiseksi lisätään pakolaisia vastaanottavien kuntien ja sijoittamiseen osallistuvien ELY:jen tietoutta kotouttamisesta, pakolaisten lähtöolosuhteista ja valitun ryhmän erityistarpeista järjestämällä muuan muassa koulutusta, seminaareja sekä tuottamalla materiaalia.

Kansallinen tavoite 6.2: Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen

Pakolaisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään kehittämällä ensi sijassa heille soveltuvia mielenterveyttä tukevia palveluita. Mielenterveyttä edistäviä palveluita kehitetään sekä peruspalvelujen että tiettyjen erityispalvelujen osalta. Huomiota kiinnitetään palveluiden saavutettavuuteen kehittämällä mielenterveyden hyvinvointia edistäviä ennaltaehkäiseviä matalan kynnyksen palvelumuotoja. Pyritään varmistamaan palveluiden saatavuus laajasti erityisesti suurimmissa kaupungeissa.

Erityisesti huomioidaan tarpeet psykososiaalisten palveluiden ja posttraumaattisten oireiden hoidon kehittämisessä ja tarjonnassa. Kehitetään erilaisia terapiapalvelumuotoja sekä toiminnallisia pakolaisten mielenterveyttä tukevia palveluita. Vahvistetaan väkivaltaa ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden pakolaisten toimintakykyä kehittämällä ja testaamalla erilaisia paikallisia tukimalleja ja apupalveluita.

Maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen kehittämiseksi valmistuu keväällä 2015 systemaattinen tutkimuskatsaus maahanmuuttajien mielenterveyteen vaikuttavista tekijöistä ja mielenterveyttä ylläpitävien palveluiden, järjestelyiden ja toimintojen vaikuttavuudesta. Tutkimuskatsaus valottaa sitä, millaiset olosuhteet, toimenpiteet ja palvelut parhaiten ylläpitävät, tukevat ja hoitavat psyykkistä hyvinvointia uuteen maahan asettumisen alkuvaiheessa. Tutkimuksen suosituksia huomioidaan toteutettavissa toimissa.

Pakolaisten asumisen tukemiseksi kehitettyjä toimintamalleja laajennetaan alueellisesti ja vakiinnutetaan erityisesti suurimmissa kasvukeskuksissa. Kehitetään poikkihallinnollisia asumisen tuki- ja opastamispalveluja, jotka perustuvat moniammatillisiin toimintatapoihin. Asumiseen liittyviä palveluita kehitetään esimerkiksi hyvän naapuruuden edistämiseksi. Asumisen tukemiseksi toteutetuissa toimissa edellytetään keskinäistä yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön, sisäministeriön, ympäristöministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken. Lisäksi pyritään yhteistyöhön kuntatoimijoiden ja järjestöjen kanssa.

5.5. Odotettavissa olevat tulokset

Kiintiövalintaan liittyvät arviointimenettelyt ovat yhdenmukaistuneet, valintamatkoihin liittyviä menettelyitä on kehitetty ja valintojen tosiasiapohja on edelleen vahvistunut toteutettavien tiedonhankintatoimien avulla. Tehdyt päätökset perustuvat entistä perusteellisemmalle tiedolle valittujen pakolaisten taustaolosuhteista, mikä tukee pakolaisten edellytyksiä kotoutua Suomeen, sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Kiintiöpakolaisten kuntakorvauksiin sekä maahan saapumiseen liittyviä tietojärjestelmiä on kehitetty. Viranomaisten yhteistyö uudelleensijoittamisprosessin eri vaiheissa on sujuvaa ja menettelyt ovat toimivia.

Kaikille Suomeen valituille kiintiöpakolaisille on järjestetty kulttuuriorientaatiokoulutusta, suurimmalle osalle lähiopetuksena, ja tätä täydentävää materiaalia on kehitetty. Alue- ja paikallishallinnolle on laadittu materiaalia kotouttamisen tueksi.

Kuntasijoituspaikkoja on riittävästi saatavilla ja kuntien asiantuntemus pakolaisten vastaanotosta on kehittynyt. Erilaisia alkuvaiheen kotoutumista tukevia toimia alue- ja paikallistasolla on käynnistetty. Kuntaan osoittamisen tehostumisen myötä myönteisen

päätöksen tekemisen jälkeen kiintiössä valittujen pakolaisten saapuminen Suomeen on nopeutunut. Erityisesti hätätapauksina saapuvat kyetään vastaanottamaan kuntiin aiempaa nopeammin. Kiintiöpakolaisten kuntien asukkaiksi asettuminen on sujuvaa ja heille on tarvittaessa tarjolla kotoutumista tukevia erityispalveluja huomioiden erityisesti tarpeet mielenterveyspalveluille.

5.6. Uudelleensijoittamisen määrärahan erityistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden indikaattorit

Indikaattori	Tavoitearvo
Kansallinen tavoite 5.1. Viranomaisprosessien kehittämistoimenpiteiden kohteena olleiden henkilöiden määrä	100
Kansallinen tavoite 5.1. Toteutettujen tiedonhankintamatkojen määrä	5
Kansallinen tavoite 5.2. Kulttuuriorientaatiokoulutusta saaneiden henkilöiden määrä	3 500
Kansallinen tavoite 6.1. Kiintiöpakolaisten vastaanoton aloittavien kuntien lukumäärä	5
Kansallinen tavoite 6.1. Hätätapausten vastaanoton aloittavien kuntien määrä	3
Kansallinen tavoite 6.2. Uudelleensijoittamisen määrärahan avulla kehitettyjen palvelujen kautta tuettujen kiintiöpakolaisten määrä	1 000

5.7. Uudelleensijoittamisen määrärahan jakautuminen erityistavoitteisiin ja kansallisiin tavoitteisiin

Arvio rahaston kautta vuosittain saatavasta uudelleensijoittamisen määrärahasta ohjelmakaudella 2014-2020

	Henkilö-määrä	€
Uudelleensijoittamisen painopisteiden mukaiset henkilöt (10 000€)	375	3 750 000
Muut uudelleensijoitettavat (6000€)	375	2 250 000
YHTEENSÄ	750	6 000 000

Alustava esitys vuosittaisen rahoituksen jakamisesta

	% -osuus	€
KT 5.1: Viranomaismenettelyjen kehittäminen	16,07 %	963 900
KT 5.2: Vastaanottoa edistävän koulutuksen kehittäminen	4,73 %	283 500
KT 6.1: Kuntaan osoittamisen tehostaminen	51,98 %	3 118 500
KT 6.2: Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen	21,74 %	1 304 100
Tekninen apu	5,5 %	330 000
YHTEENSÄ	100 %	6 000 000

Mikäli Suomen vuosittainen uudelleensijoittamisen määrärahan saanto ylittää ohjelmaan kirjatun 6 miljoonaa euroa, laaditaan toimeenpano-ohjelman täydennys, jossa määritellään ylimenevän rahoituksen jakautuminen ohjelmassa määritellyille kansallisille tavoitteille.

Mikäli saanto alittaa 6 miljoonaa euroa, rahoituksen jaossa noudatetaan edellä mainittua prosentuaalista jakoa.

Ohjelmaan kirjattu 6 miljoonaa euroa suunnataan pääsääntöisesti toiminta- tai hanketukena uudelleensijoittamiseen liittyvistä toimista vastaaville viranomaisille. 6 miljoonaa euroa ylittävällä osuudella pyritään tukemaan myös alue- ja paikallistasojen toimijoiden toteuttamia hankkeita erityisesti kansallisiin tavoitteisiin 6.1 ja 6.2 liittyen.

Vuoden 2015 avoimessa haussa haettavana on 1.1.2014 - 15.10.2014 välisenä aikana Suomeen saapuneista uudelleensijoitettavista henkilöistä määräytyvä rahoitusosuus. Ohjelmaan kirjatun 6 miljoonan euron ylittävä osuus jaetaan määrärahan neljälle kansalliselle painopisteelle siten, että kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistämiseksi toteutetut toimet painottuvat 45 % osuudella. Ylittävästä osuudesta 35 % kohdistetaan kuntaan osoittamisen tehostamiseen, 5 % vastaanottoa edistävän koulutuksen kehittämiseen ja 10 % viranomaismenettelyjen kehittämiseen.

Vuoden 2015 uudelleensijoittamisen määrärahan jakautuminen

	% -osuus	€
KT 5.1: Viranomaismenettelyjen kehittäminen	14,46 %	1 144 962
KT 5.2: Vastaanottoa edistävän koulutuksen kehittäminen	5,87 %	464 562
KT 6.1: Kuntaan osoittamisen tehostaminen	47,40 %	3 752 217
KT 6.2: Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen	26,77 %	2 118 879
Tekninen apu	5,5 %	435 380
YHTEENSÄ	100 %	7 916 000

Vuonna 2016 järjestettävissä hauissa haettavana on 16.10.2014 - 15.10.2015 välisenä aikana Suomeen saapuneista uudelleensijoitettavista henkilöistä määräytyvä rahoitusosuus. Ohjelmaan kirjatun 6 miljoonan euron ylittävä osuudesta painottuvat erityisesti kansalliset tavoitteet 6.1 (Kuntaan osoittamisen tehostaminen) sekä 6.2. (Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen).

Vuoden 2016 uudelleensijoittamisen määrärahan jakautuminen

	% -osuus	€
KT 5.1: Viranomaismenettelyjen kehittäminen	10,38 %	963 900
KT 5.2: Vastaanottoa edistävän koulutuksen kehittäminen	4,14 %	385 000
KT 6.1: Kuntaan osoittamisen tehostaminen	63,30 %	5 882 040
KT 6.2: Kiintiöpakolaisten kotoutumisen edistäminen	16,68 %	1 550 000
Tekninen apu	5,50 %	511 060
YHTEENSÄ	100 %	9 292 000

6. Sisäisiin siirtoihin tarkoitetuista määrärahoista myönnettävän tuen tavoitteet ja painopisteet ja niiden mukaisesti toteutettavat toimet

6.1. Tausta

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoon sisältyy jäsenvaltion perusrahoitusosuuden lisäksi erillinen siirtoja varten tarkoitettu määräraha (asetus 516/2014, artikla 18), joka maksetaan jäsenvaltiolle vastaanotettujen siirrettyjen henkilöiden lukumäärän perusteella. Rahoitusosuus myönnetään jäsenvaltioille kahden vuoden välein ja korvauksen saamiseksi kyseisten henkilöiden on tullut saapua Suomeen

kyseisellä ajanjaksolla. Yhdestä siirrettävästä henkilöstä maksettava kertakorvaus on 6 000 euroa.

Määrärahasta myönnettävän tuen osalta EU:n lainsäädäntöön ei sisälly tuen käytön osalta tavoitteita tai painopisteitä, joten ne on tarpeen määritellä kansallisesti rahaston kansallisessa toimeenpano-ohjelmassa.

6.2. Lähtötilannekuvaus

Vuoden 2015 aikana Eurooppaan kohdistui ennätysmäinen turvapaikanhakijoiden määrä. Erityisen suuren paineen alla turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyessä ovat olleet ensimmäisinä tulijoita vastaanottaneet eteläisen Euroopan valtiot. Osana yleiseurooppalaista taakanjakoa Eurooppa-neuvostossa (25.–26.6.2015) sovitun mukaisesti Italiasta ja Kreikasta siirretään kahden vuoden aikana muihin jäsenvaltioihin 40 000 selvästi kansainvälisen suojelun tarpeessa olevaa henkilöä. Tehtyjen päätösten perusteella Suomeen siirretään yhteensä 3130 henkilöä. Komissio on tällä hetkellä varautunut maksamaan jäsenvaltioille määrärahaa päätösten EU/1523/2015 ja EU/1601/2015 perusteella siirrettävien henkilöiden määrän pohjalta. Suomen osalta kyseinen määrä on 2078 henkilöä (12 468 000 euroa). Jäljelle jäävän 1052 henkilön jakamisesta tehdään päätös myöhemmin. Lisähenkilöiden vastaanoton myötä sisäisten siirtojen määrärahan osuus noussee myöhemmin 18,78 miljoonaan euroon.

Loppuvuonna 2015 myös Suomeen kohdistuu aiempaa merkittävästi suurempi kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden maahantulo. Turvapaikanhakijoiden määrän noin kymmenkertaistuminen edeltäviin vuosiin verrattuna asettaa haasteita turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmien toiminnalle. On ennakoitu, että turvapaikanhakijoiden määrät Euroopassa pysyvät korkealla tasolla myös seuraavina vuosina.

Sisäisiin siirtoihin tarkoitetulla määrärahalla kyetään varmistamaan osana yleiseurooppalaista taakanjakoa tapahtuvat sisäiset siirrot tilanteessa, jossa turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut merkittävästi aiemmasta. Sisäisten siirtojen määrärahalla korvataan niitä välittömiä alkuvaiheen kustannuksia, joita siirroista Suomelle aiheutuu sekä turvataan siirtojen vaatima lisäresurssi turvapaikkatutkintaan. Tuettavia kustannuksia ovat esimerkiksi siirrettävien henkilöiden matka- ja majoituskustannukset, hakijoiden rekisteröimisestä, tutkinnasta sekä sen edellyttämistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuvat kustannukset, vastaanoton ensivaiheen palvelut sekä kansallisen päätöksenteon sujuvuuden varmistaminen riittävin henkilöstöresurssein.

6.3. Määrärahan käytön tavoitteet ja painopisteet

Erityistavoite 7. Turvapaikkajärjestelmän toimivuuden tukeminen

Suomi on sitoutunut Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän toimeenpanoon. Velvoitteet edellyttävät turvapaikkamenettelyn sujuvuutta myös sellaisissa tilanteissa, joissa Suomeen osana yleiseurooppalaista taakanjakoa siirretään kerralla huomattavia määriä kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä, tai joissa kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden määrissä on muutoin huomattavaa vaihtelua. Osana turvapaikkajärjestelmän toimivuutta tällaisissa poikkeustilanteissa pyritään varmistamaan riittävät resurssit erityisesti sisäisten siirtojen kautta maahan tulevien henkilöiden majoitusjärjestelyihin ja alkuvaiheen logistiikkaan, rekisteröintiin, tutkintaan sekä näiden edellyttämiin viranomaisten tietojärjestelmämuutoksiin.

Vastaanottokapasiteettia vahvistetaan osoittamalla tukea sisäisten siirtojen kautta saapuvien henkilöiden majoittumisesta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi määrärahalla tuetaan turvapaikanhakijoiden alkuvaiheen palveluiden järjestämistä sekä tietojärjestelmämuutoksia. Määrärahalla toteutettujen toimien tuella varmistetaan sisäisten siirtojen vaatima lisäresursointi, jotta sisäisesti siirrettävien henkilöiden maahan saapuminen sekä turvapaikkatutkinta kyetään toimeenpanemaan tehokkaasti.

6.4. Toteutettavat toimet

Kansallinen tavoite 7.1: Sisäisten siirtojen kautta saapuvien henkilöiden vastaanotto-olosuhteiden turvaaminen

Sisäisesti Suomeen siirrettävien henkilöiden matkajärjestelyitä maahan saapumisen jälkeen toteutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteistyössä siirtoihin osallistuvien viranomaisten kesken. Vastaanottojärjestelmää tuetaan varmistamalla majoituskapasiteetin riittävyys sisäisten siirtojen kautta saapuneille henkilöille. Majoituskapasiteetin vahvistamiseksi toteutetaan selvityksiä ja tutkitaan uusia vaihtoehtoja turvapaikanhakijoiden majoittamiseksi hakemusten käsittelyn ajaksi. Vastaanottoa ohjaavien viranomaisten yhteistyötä ja keskinäistä tiedonvaihtoa tuetaan. Turvapaikkamenettelyn alkuvaiheen palveluita, kuten esimerkiksi turvapaikanhakijoiden terveystarkastuksia ja turvapaikkamenettelyssä tarvittavia tulkkauspalveluita, sisäisten siirtojen kautta saapuville henkilöille kehitetään.

Sisäisesti siirrettävistä henkilöistä aiheutuviin turvapaikkatutkinnan lisäresurssitarpeisiin vastataan. Turvapaikkatutkinnan eri vaiheiden, esimerkiksi hakemusten käsittelyn,

turvapaikkapuhutteluiden sekä päätöksenteon, resurssit turvataan. Tutkinnan alkuvaiheessa varmistetaan hakijoiden rekisteröinti sekä heidän henkilöllisyytensä, matkareitin sekä unionin alueelle tulon tehokas selvittäminen. Päätöksentekoa seuraava päätösten tiedoksi saattaminen kyetään suorittamaan ripeästi. Turvapaikkatutkintaan osallistuvia viranomaisia koulutetaan ja tietojenvaihtoa eri viranomaisten välillä kehitetään.

Kansallinen tavoite 7.2: Turvapaikkatutkinnan teknisten edellytysten varmistaminen

Osana sujuvan vastaanoton ja turvapaikkatutkinnan edellytysten varmistamista tilanteessa, jossa Suomeen saapuu sisäisten siirtojen kautta kerralla huomattavia määriä kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä, turvapaikanhakijoiden rekisteröimiseen ja turvapaikkatutkintaan liittyviä tietojärjestelmiä kehitetään. Lisäksi hankitaan tutkinnan edellyttämiä teknisiä välineitä, esimerkiksi sormenjälkien ottamiseksi tarvittavia laitteistoja. Toteutetaan poliisin ylläpitämän passirekisterin sormenjälkien AFIS-liityntä, joka mahdollistaa yksittäisten sormenjälkien vertaamisen kaikkiin rekisterissä jo oleviin sormenjälkiin. Olemassa olevaan AFIS-järjestelmään tehdään tarvittavat lisäykset ja muutokset passisormenjälkien käsittelemiseksi. Henkilökortti- ja passijärjestelmään tehdään muutokset, jotka mahdollistavat AFIS-järjestelmän käyttämisen.

SIS II:n AFIS-liittymä toteutetaan. Otetaan käyttöön tekniikkaa, joka mahdollistaa sujuvan rajanylitysliikenteen sekä asiankirjojen ja henkilöllisyyksien oikeellisuuden. SIS II:n AFIS-liittymällä kyetään havaitsemaan kaksois- ja monihenkilöllisyydet rajanylityksissä. Sormenjälkitunnistuksella rajan ylittävän henkilöllisyys varmistetaan ja maahan tulijoiden identifikaatio tehostuu.

6.5. Odotettavissa olevat tulokset

Sisäisten siirtojen kautta Suomeen saapuvien henkilöiden matkajärjestelyt Suomessa on toteutettu turvallisesti, ripeästi ja sujuvasti. Henkilöiden kuljetukset Suomessa majoitusyksiköihin on järjestetty. Toteutettujen toimien myötä majoituskapasiteettia on lisätty ja uusia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia turvapaikanhakijoiden majoittamiseksi on selvitetty. Toimilla on vaikutettu positiivisesti uusien majoitusyksiköiden perustamiseen ja toiminnan sujuvaan käynnistämiseen. Asianmukaiset alkuvaiheen palvelut on kyetty järjestämään kaikille sisäisten siirtojen kautta saapuneille henkilöille.

Sisäisten siirtojen kautta saapuneiden rekisteröintiä, hakemusten käsittelyä, päätöksentekoa sekä päätösten tiedoksi saattamista on tehostettu lisäresurssein. Henkilöiden tunnistamiseen liittyviä tietojärjestelmiä on kehitetty ja tarvittavaa välineistöä on hankittu.

6.6. Sisäisten siirtojen määrärahan kansallisten tavoitteiden indikaattorit

Indikaattori	Tavoitearvo
Kansallinen tavoite 7.1: Matka- ja majoitusjärjestelyt toteutetaan sisäisesti siirretyille henkilöille	2 078
Kansallinen tavoite 7.2: Toteutetaan viranomaisten tietojärjestelmien AFIS-liitännät	2

6.7. Sisäisten siirtojen määrärahan jakautuminen kansallisiin tavoitteisiin

Arvio rahaston kautta saatavasta sisäisten siirtojen määrärahasta ohjelmakaudella 2014 - 2020

	Henkilö-määrä	€
Sisäisesti siirrettävät henkilöt vuosina 2016-2017 (6 000 € / henkilö)	2 078	12 468 000
Määrärahan vahvistamaton osuus (6 000 € / henkilö)	1 052	6 312 000
YHTEENSÄ	3 130	18 780 000

Rahoituksen jakautuminen tavoitteittain

	% -osuus
KT 7.1:	79,50 %
KT 7.2:	15,00 %
Tekninen apu	5,50 %
YHTEENSÄ	100 %

Mikäli Suomen määrärahan saanto alittaa päätösten mukaisen summan, rahoituksen jaossa noudatetaan edellä mainittua prosentuaalista jakoa. Ohjelmaan kirjattu rahoitus suunnataan toimintatukena sisäisiin siirtoihin liittyvistä toimista ja turvapaikkamenettelystä vastaaville viranomaisille.

Mikäli Suomen vuosittainen määrärahan saanto ylittää ohjelmaan kirjatun, laaditaan toimeenpano-ohjelman täydennys, jossa määritellään ylimenevän rahoituksen jakautuminen ohjelmassa määritellyille kansallisille tavoitteille.

7. Tekninen apu

7.1 Tavoitteet, rahoitettavat toimet ja tulokset

Teknisellä avulla tuetaan toimia, jotka koskevat rahaston kansallisen ohjelman täytäntöönpanoa. Teknistä apua käytetään horisontaaliasetuksen (EU) N:o 514/2014 artiklassa 20 säädetyin tavoin toimintaan, joka koskee rahaston kansallisen ohjelman valmistelua, hallinnointia, seurantaa, arviointia, tiedotusta, viestintää, verkostoitumista, valvontaa ja tarkastuksia sekä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan hallinnollisia valmiuksia rahastojen täytäntöönpanemiseksi. Teknistä tukea käytetään Suomessa vastuuviranomaisen tehtävien hoitamiseen ml. mahdolliset ulkopuolelta ostettavat palvelut.

Teknisen tuen avulla varmistetaan, että rahaston vastuuviranomaistehtävät hoidetaan asianmukaisesti ja tehokkaasti.

7.2 Rahoitus ja aikataulu

Rahaston vastuuviranomainen päättää vuosittain teknisen avun käyttöä koskevasta suunnitelmasta ja seuraa teknisen avun käyttöä sekä laatii teknistä apua koskevat selvitykset. Rahaston tarkastusviranomainen tarkastaa teknisen avun käyttöä.

Tekniseen apuun osoitettava määrä voi turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston perustamisasetuksen (EU) N:o 516/2014 artiklan 23 mukaisesti olla enintään 5,5 prosenttia jäsenvaltiolle myönnetystä kokonaismäärästä lisättynä 1 000 000 eurolla. Tällä perusteella tekniseen tukeen on varattu rahoitusvälineen perusosasta 2 291 882 euroa. Uudelleensijoittamisen määrärahasta varattu teknisen tuen osuus on esitetty edellä osiossa 5.7. ja sisäisten siirtojen määrärahasta varattu teknisen tuen osuus osiossa 6.7.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tekninen apu	0	680 000	680 000	700 000	580 000	550 000	550 000	550 000	418 000